

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.”

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

Abonnementenprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling. f 2.50
 Voor Oost-Indië en het Buitenland f 4.—
 Afzonderlijke nummers 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje f 2.—
 Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat. □
 Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

INHOUD: Onze Koloniale Weermacht. — Nieuw Reglement. — Uit de Oost-Indische Mail. — Suriname. — Curaçao. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Ingezonden. Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht. — Leeszaal.

Onze Koloniale Weermacht.

Het „Rapport” van de Staatscommissie voor de verdediging van Nederlandsch-Indië.

XI.

Marine-Etablissement.

De algemeene eischen, aan het Marine-Etablissement te stellen, zijn:

1e. dat het als reparatie-inrichting zoodanig geoutilleerd is, dat de geheele in Indië aanwezige oorlogsvloot in goeden staat gehouden kan worden, waaronder moet worden verstaan, dat de meest voorkomende herstellingen aan rompen, machines, ketels en andere deelen van het schip met bekwamen spoed uitgevoerd kunnen worden en dokgelegheid aanwezig is of althans in de onmiddellijke nabijheid wordt aangetroffen;

2e. dat het als arsenaal voldoende capaciteiten bezit om aan de behoeften der vloot in tijd van oorlog of oorlogsgevaar ten volle te voldoen.

Men mag toch niet uit het oog verliezen, dat de particuliere industrie te Tandjong-Priok in den regel niet beschikt over eenigszins belangrijke voorraden materialen, weshalve de op het Marine-Etablissement aan te houden magazijnvoorraden er op berekend moeten zijn om ook weinig voorkomende herstellingen (zooals b.v. groote schade onder water) dadelijk te kunnen uitvoeren, zonder eerst toezending van het uit Europa benodigde te moeten afwachten.

Wat den mobilisatievoorraad betreft, dient er eveneens op te worden gerekend, dat aanvulling, na het intreden van den oorlogstoestand, niet verzekerd is te achten.

A. De te kiezen plaats.

Aangezien blijkens van den M. v. K. ontvangen inlichtingen de toekomstige uitbreiding van de handelshavens te Tandjong-Priok in Oostelijke richting wordt gezocht en men aldaar terrein wil reserveeren ook voor een derde en vierde binnenhaven, komt het der Staatscommissie — mede gelet op de plaats van het ontworpen petroleum-etablisement — gewenscht voor de oorlogshaven te doen aanleggen ten Westen van het scheepvaartkanaal Tandjong-Priok-Batavia. Voor deze oorlogshaven zal de toegang moeten loopen door de bestaande buitenhaven, welke daarvoor op ongeveer 95 d.M. diepte zal zijn te brengen. Er zal dan verder volstaan kunnen worden met het maken van een toegangskanaal van gelijke diepte tusschen buitenhaven en havenbassin.

B. De benodigde ruimte.

Deze zal zoo groot moeten zijn, dat de geheele in Oost-Indië gestationeerde oorlogsvloot kan worden onderhouden en in alle behoeften kan worden voorzien, terwijl ook rekening gehouden moet worden met eventuele uitbreiding of tijdelijke versterking der vloot.

In verband met de oppervlakte van het Marine-Etablissement te Soerabaja wordt een totale oppervlakte van 120 H.A. voldoende geacht; hiervan zal, mede met het oog op de aanwezigheid van eenige schepen der Gouvernements-Marine enz., 60 H.A. bassinruimte moeten zijn. De strekking van het terrein is ongeveer West-Oost gedacht in verband met de wenschelijkheid om gedurende den West-moesson in het bassin een beschutte ligplaats te hebben voor de in dienst opgelegde en in conservatie zijnde schepen en vaartuigen en tevens om onder alle omstandigheden de noodige vrijheid van beweging voor binnenkomende schepen te verkrijgen.

Voorts dient op 1000 Meter kaaimuur gerekend te worden, terwijl het geheele complex in verbinding dient te staan met het stations-emplacement.

C. De hulpmiddelen, waarover beschikt moet kunnen worden.

a. Dokken.

In verband met de aanwezigheid te Tandjong-Priok van het door de Droogdokmaatschappij geëxploiteerde 4000 tonsdok en van een sleephelling, acht de Staatscommissie voor het Marine-Etablissement 2 dokken, n.l. één van 26000 ton en één van 1500 ton voldoende.

b. Outillage.

Aangenomen, dat de te Soerabaja op het bestaande Marine-Etablissement aanwezige werktuigen en gereedschappen kunnen worden overgebracht, zal met de aanschaffing van enkele werktuigen en sommige hulpmiddelen kunnen worden volstaan.

c. Hef- en transportmiddelen.

Voor het lichten van de kanons van 34.3 c.M. zal eene inrichting noodig zijn, waarmede minstens 75 ton gelicht kan worden.

Ten behoeve van de bewegingen der groote schepen in het bassin en van de gemeenschap met het overige deel der havenwerken, zal over een drietal sleepbooten beschikt moeten worden, waaronder twee krachtige.

d. Bergingsvaartuig en drijvende conservatiekappen voor onderzeebooten.

e. Pyrotechnische werkplaats, munitiemagazijnen en schietkatoen-bergplaats.

f. Mijnenmagazijn en Torpedoatelier.

g. Brandstofdepot.

D. Voorzieningen in verband met het personeel.

a. Kazerneering.

Wanneer van de torpedokruisers en -jagers als regel slechts de helft in dienst zal zijn, zal er logiesruimte moeten zijn voor de bemanningen van alle torpedo- en onderzeebooten, 3 torpedokruisers, 4 jagers en de kernbemanning van het reserve-panterschip + 10 pct. reserve van het geheele personeel.

Als een panterschip bij het Marine-Etablissement in herstelling komt, is het noodig om de equipage in de nabijheid van het schip te kazerneeren. In verband met de geraamde bemanningen voor de ontworpen vloot zal dus een kazerne gebouwd moeten worden met ruimte voor ongeveer 2000 man, w. o. 115 officieren, 75 machinisten en 200 onderofficieren.

Verder zijn nog noodig een sportterrein, een schietbaan, een ziekenzaal en cantines voor officieren, machinisten, onderofficieren en manschappen.

In plaats van de Marinekazerne te Malang, waar nu gelegenheid bestaat om een gedeelte der bemanning van een in herstelling zijnd schip uit een gezondheidsogpunt te huisvesten, zal een dergelijke inrichting op de vlakte van Bandoeng zeer gewenscht zijn.

Brandstofvoorziening.

Voor een tijdperk van 3 maanden zal te allen tijde rond 95000 ton steenkolen als oorlogsvoorraad aanwezig moeten zijn, welke voorraad tot rond 100000 ton zal stijgen, wanneer men ook rekent op de behoeften van het materieel voor locale verdediging.

Deze voorraad zal bij uitzending naar Indië van een tweede eskader uiteraard nog hooger opgevoerd moeten worden.

Met het oog op deze omstandigheid is het van belang na te gaan, of en, zoo ja, in hoeverre bij de brandstofvoorziening van de vloot gebruik gemaakt zou kunnen worden van vloeibare brandstof.

En de commissie komt dan tot de conclusie: Waar aan het gebruik van vloeibare brandstof niet alleen het voordeel verbonden is, dat deze uiteigen bodem verkregen kan worden, maar daarnaast zulke belangrijke voordelen staan als aanzienlijke besparing op het stokerspersoneel, gemakkelijk volhouden van een groot vermogen, het verkrijgen van 'n grooter werkingsfeer en het sneller en gemakkelijker overnemen van brandstof, zoowel in zee als uit de opslagplaatsen, daar zal het alleszins aanbeveling verdienen om tot zoodanig gebruik voor onze vloot over te gaan. *)

(Wordt vervolgd.)

*) Ten overvloede zij hier gewezen op de wenschelijkheid, dat in dat geval de Regeering zorg voor contracten met olie producerende maatschappijen.

Nieuw Reglement

voor het Weduwen- en Weezenfonds der Europeesche Officieren van het Nederlandsch Indische Leger.

Bij Staatsblad No. 329 is verschenen het Koninklijk Besluit van 18 Juli j.l. No. 61, waarbij is vastgesteld een nieuw Reglement voor het Weduwen- en Weezenfonds der Nederlandsch-Indische Officieren. Aanvankelijk gepubliceerd zonder het reglement, is dit thans als daarbij behoorende uitgegeven. Hoewel het in de bedoeling ligt om binnenkort aan alle in Europa verblijf houdende deelgenooten een afdruk van het Koninklijk Besluit met reglement, index en enkele bijzondere mededeelingen te zenden en, wat in de eerste plaats had mogen worden opgemerkt, aan alle weduwen, die pensioen ten laste van het fonds genieten, bij circulaire van de voor haar belangrijkste bepalingen van Besluit en Reglement kennis te geven, moge hier reeds een beknopt overzicht volgen van de wijzigingen, welke in de nog van kracht zijnde voorschriften komen.

Vooraf zij medegedeeld, dat het reglement op een nader bij Koninklijk besluit vast te stellen datum in werking treedt.

Wanneer dit zal wezen is nog niet te zeggen, hangt af van de in Indië te treffen voorbereidende maatregelen. Zoodra die zoover gevorderd zijn, dat te beoordeelen is, wanneer zij gereed zullen wezen, zal het tijdstip daarvan worden geseind.

De verwachting, dat het reglement tegelijk met het nieuwe reglement voor burgerlijke ambtenaren in werking zou kunnen treden, is niet verwezenlijkt. De dag van 1 October, datum van inwerkingtreding van dit reglement, is aangebroken, zonder dat bericht uit Indië is ontvangen.

De weduwen, die na de inwerkingtreding van het reglement in het huwelijk treden, behouden de helft van hun pensioen.

De bedragen der pensioenen zijn onveranderd gebleven, met uitzondering dat voor de weduwen van de eerste luitenants, die na den datum van inwerkingtreding 9 jaren of meer als officier gediend hebben, en voor de weduwen van kapiteins, die na dien datum 17 of meer jaren als officier hebben gediend, de pensioenen f 100 's jaars hooger gesteld zijn dan voor de weduwen der officieren, die niet zoo lang hebben gediend. Die verhoogingen zijn bilijk geacht, o. a. met het oog op de tegenwoordige periodieke tractementsverhoogingen in die rangen. Zij gelden niet voor de weduwen van reeds gepensioneerde officieren.

De bedragen van de onderstanden voor de weezen, wier moeder pensioen geniet ten laste van het fonds (tot nu toe genoemd gratificatiën) worden verhoogd tot de volgende bedragen:

- voor één kind f 192 's jaars;
- voor twee kinderen f 300 's jaars;
- voor drie kinderen f 384 's jaars;
- voor vier kinderen f 444 's jaars;
- voor vijf of meer kinderen f 480 's jaars.

Deze bedragen gelden ook voor de halve weezen, die reeds recht hebben op uitkeeringen uit het fonds. Overigens blijven voor hen de bepalingen van het oude reglement van kracht, evenals voor de weduwen, die vóór de inwerkingtreding zijn hertrouwd, zoo het huwelijk niet is ontbonden.

Volgens het nieuwe reglement worden onder weezen verstaan de minderjarige kinderen van overleden deelgenooten, die uit een huwelijk geboren dan wel gewettigd zijn. Zij, die dus na de inwerkingtreding van het reglement recht krijgen op uitkeering, behoudens dat recht tot hun 21e jaar of eerder huwelijk, dan wel tot zij een burgerlijk ambt krijgen, dat met minstens f 300 (in Indië f 600) 's jaars bezoldigd wordt, of officier worden.

De begrafenis-kosten worden iets verhoogd:

- voor een opperofficier tot f 175;
- voor een hoofdofficier f 150 en
- voor een subaltern officier f 125.

Ten aanzien van de door de deelgenooten verschuldigde contributiën worden geen noemenswaardige wijzigingen ingevoerd, daar de thans voor de deelgenooten in het civiele fonds gehuldigde beginselen voor de deelgenooten in het fonds der officieren reeds in de reglementswijzigingen van 1908 zijn neergelegd.

De facultatieve deelgenooten zullen na een bepaald aantal jaren kunnen contribueeren naar den maatstaf van het normale pensioen, vastgesteld voor den door hen bekleeden rang.

De gunstige bepalingen voor de weduwen van deelgenooten, die niet aan de verplichtingen van het reglement van 1893 hebben voldaan, zijn bij het Koninklijk Besluit gehandhaafd.

Het fonds wordt na de inwerkingtreding van het reglement onder het oppertoezicht van den Minister van Koloniën en onder het toezicht van commissarissen beheerd door een directeur in Nederland met een administratie in Indië. De directie wordt gevoerd bij het Statistisch Bureau van het Dept. van Koloniën. 's-Gravenhage, 1 Oct. 1912. B.

Uit de O.-I. Mail.

Vorbereiding Indischen dienst. In De School lezen wij, dat door de regeering in Nederland overwogen wordt een cursus op te richten, ten einde de voor Indië benoemde onderwijzers voor te bereiden voor den dienst alhier. Er is reeds opdracht verleend aan een onderwijzer met verlof om de voorbereidende maatregelen te treffen.

Een nieuwe Hollandsch-Chineesche school. Uit Magelang wordt gemeld, dat aldaar een nieuwe Hollandsch-Chineesche school is geopend met 72 leerlingen. De animo onder de peranakans is bijzonder groot. Men hoopt binnenkort het aantal knapen op 100 te brengen.

Cultuurschool. Voor den bouw van de thans te Buitenzorg gevestigde cultuurschool te Soekaboemi, zoomede van een woning voor het hoofd dier school aldaar, is door de regeering een bedrag van f 166000 toegestaan.

Eene nieuwe betrekking. Gelijkijdig met de invoering met 1 October van het nieuwe Reglement voor het weduwen- en weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië, is bij wijze van tijdelijken maatregel bij dat fonds in dienst gesteld een administrateur op eene bezoldiging van ten minste f 600 en ten hoogste f 800 's maands.

Het bedrag van die bezoldiging zal maandelijks door dat fonds in 's lands kas moeten worden gestort, vermeerderd met 15 pct. Wegens kosten van wachtgeld, verlof, non-activiteitstraktament en pensioen, indien het ambt van tijdelijk administrateur wordt bekleed door iemand, die den staat van burgerlijk ambtenaar bezit.

Naar De Javabode vernam, zal met de evenbedoelde betrekking belast worden de onlangs van buitenlandsch verlof teruggekeerde ambtenaar van het departement van financiën A. de Bruyn, die tijdens zijne werkzaamheid aan het ministerie van Koloniën medegewerkt heeft aan het nieuwe fonds-reglement.

De nieuwe resident der Oostkust van Sumatra. Uit gewoonlijk wel ingelichte bron vernam hetzelfde blad dat ter vervanging van den resident W. J. Rader tot hoofd van gewestelijk bestuur van de Oostkust van Sumatra zal worden benoemd de, eenige maanden geleden met verlof naar Europa vertrokken, assistent-resident van de afdeling Deli en Serdang, de heer S. van der Plas, die eerst een viertal jaren — van Januari 1905 tot April 1909 — gewestelijk secretaris en daarna tot zijn vertrek naar Europa assistent-resident ter Oostkust is geweest.

N. I. S.-Jubilee. 27 Augustus j.l. werd het gouden feest der N. I. S. op luisterrijke wijze gevierd. Het N. I. S.-gebouw was prachtig verlicht. Zoo melden de Semarangse bladen.

Het personeel trok later op den avond gezamenlijk naar den Stadstuin. De receptie van de directie was druk bezocht.

Het hooger personeel werd een feestmaal in Maison Smabers aangeboden.

Door de N. I. S. werden de volgende geschenken gedaan: Het Juliana-ziekenhuis ontving f 7500, het hospitaal van dr. Wille te Djoeja f 5000, het Zendingshospitaal te Solo f 2000, het Semarangse hospitaal f 5000, het Leger des Heils f 1000, het gesticht Petoeloengan f 1000, De Petronella Ambachtschool f 2000, de Bouwkundige Cursus f 1000, het Studiefonds Midden-Java f 2000, de Roemer Visscher Vereeniging f 500.

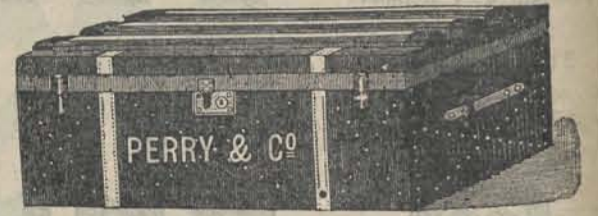
De pest te Soerabaja. In de eerste dagen van September j.l. hebben zich te Soerabaja eenige gevallen van pest voorgedaan, die de aandacht hebben getrokken en mij hebben bewogen eens op onder-

HAAGSCHE KUNSTHANDEL

119 NOORDEINDE 119.

Ruime sortering GRAVUREN, in zwart en artistique hand gekleurd. ETSEN, AQUARELLEN en TEGELS van de goedkoopste tot de duurere soorten.

GRATIS VERPAKKING VOOR INDIË bij aankoop vanaf f 10.—.

MAILKOFFERS.
DEKSTOELEN.
HANGMATTEN.

H. W. v. BRAKEL & Zn.
HOFSMEDEN

PIET HEINSTR. 15 - TELEPH. H. 1767

FABRIEK VAN STIJLHAARDEN

INSTITUUT VOOR MEISJES

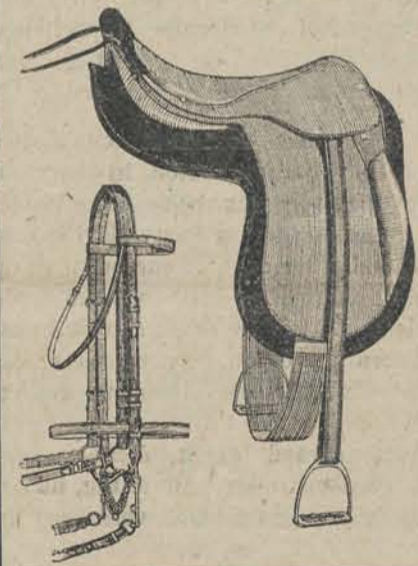
EXTERNAAT — BEPERKT INTERNAAT
KRONENBURGERSINGEL 2 en 4 NIJMEGEN (HOLLAND)

School- en Pensioengeld internaat f 800.—
Met inbegrip der vacaties . . . f 1000.—

De Directrice: A. J. NELOK.

F. W. VAN WIJK - DAMES-
KLEERMAKER.
Tollensstraat 118. - Teleph. 3235.

Speciaal adres voor:
PLUCHEMANTELS, BONTMANTELS
en TAILOR-MADE COSTUMES
NAAR MAAT.

VERWEEGEN & KONING
Hoogstraat 23
DEN HAAG
Kalverstraat 88-90
AMSTERDAM

COMPLETE
Harnachementen
voor Ned.-Indië

Geillustr. Prijs-courant
wordt op aanvraag
gaarne toegezonden.

VACANT.

LUXEBROOD-FABRIEK
PAUL C. KAISER

HOFLEVERANCIER

ENGELSCHES OAKES,
Prima en gewone, in verschillende smaken.
TULBAND in verschillende grootte.
Prima en gewoon KRENTENBROOD.

zoek uit te gaan, zoo schrijft de hoofdredacteur van het Soer. Hbl.

Gebleken is, dat de rattenpest te Soerabaja woedt op een wijze als nooit te voren. In het huis, waar de vorige week mej. Stenebome aan pest overleed, in de Krambanganwijk, werden 20 doode ratten gevonden. Zelfs in de bovenstad werden cadavers van deze pestdieren aangetroffen. Zoo goed als niets wordt gedaan om de langure beesten buiten de woningen te houden. Op Kalongan werd in de gort van een nette Europeesche woning rijst gevonden — alsof de bewoners de ratten hadden willen lokken. Van maatregelen om den tafelafval zoo op te bergen, dat de ratten er niet aan kunnen raken, geen spoor. Van de afsterfing der tot de woningen toegang gevende gaten, ter wering van het knagend gevaar, is niets meer te zien.

Men mag beweren, dat sommige wijken van Soerabaja wemelen van pestratten.....

Pokken-epidemie. De vreeselijke pokkenepidemie op Lombok kon op 10 Sept. j.l., wat Midden- en Oost-Lombok betreft, als geëindigd worden beschouwd.

Het einde van een legende. Het bestuur van den Sarekat Islam heeft eigener beweging een notariële verklaring doen toekomen aan den G.-G., waaruit blijkt, dat de S. I.-beweging in geen verband staat met, laat staan gevolg is van de z.g. Kersteningspolitiek. Deze verklaring is in haar geheel in De Nederlander van 4 dezer opgenomen.

Heden, Dinsdag, den achtsten Juli negentienhonderd en dertien, verschenen voor mij Benjamin ter Kuile, notaris te Soerabaja, in tegenwoordigheid van de na te noemen mij bekende getuigen:

I. Raden Oemar Said Tjokroaminoto, hoofdredacteur van de Maleische courant Oeoesan Hindia;

II. Raden Tjokrosoedarmo, particulier, en

III. Raden Hadiwidjojo, particulier, allen wonende te Soerabaja en aan mij, notaris, bekend.

Welke comparanten verklaarden: dat zij behooren tot de oprichters der vereeniging „Sarekat Islam“;

dat, wanneer aan deze vereeniging rechtspersoonlijkheid zoude zijn verleend, de eerste comparant zoude zijn opgetreden als vice-president van het Centraal Bestuur, de tweede comparant als commissaris van dat Centraal Bestuur en de derde comparant als president van het Bestuur voor Oost-Java;

dat zij als zoodanig reeds voor de Sarekat Islam zijn werkzaam geweest en daardoor met zeer veel Inlanders, die zich als leden der Vereeniging hebben opgegeven, in aanraking zijn geweest;

dat zij, comparanten, dus kunnen worden beschouwd op de hoogte te zijn van de wordingsgeschiedenis van de Sarekat Islam;

dat zij hierbij uitdrukkelijk als hun stellige meening te kennen geven:

A. dat de wordingsgeschiedenis van de vereeniging Sarekat Islam niets te maken heeft met wat herhaaldelijk in de Indische dagbladen beweerd wordt, als zou van overheidswege eenige pressie worden uitgeoefend op het overgaan van Mohammedanen tot den Christelijken Godsdienst;

B. dat zij in hunne omgeving ook niet bespeurd hebben, dat de juist bedoelde pogingen (zoo die gedaan zijn) eenige ontstemming onder de Inlanders hebben teweeggebracht;

C. dat de Inlanders niet belemmerd worden in de uitoefening hunner Mohamedaansche godsdienstplichten en uit den aard der zaak daarin ook niet belemmerd willen worden, doch dat als vast en zeker kan worden aangenomen, dat de vereeniging Sarekat Islam niet is opgericht als een bolwerk tegen den Christelijken Godsdienst of tegen elken anderen godsdienst, welke die ook zij;

D. dat de bezieling van de zaak een gansch andere is en wel voornamelijk het verkrijgen door samenwerking van betere economische verhoudingen, zoodat Javanen, Madureezen, Soendanezen en Maleiers, ieder naar vermogen medewerkende tot den voorspoed, die in de laatste jaren niet in Indië te miskennen valt, ook daarvan meer voordeel zullen kunnen trekken;

E. dat de volken in het Oosten in de laatste jaren overal zijn vooruitgegaan, waardoor ook een groot gedeelte der Inlanders op Java zijn ontwaakt en begrepen wordt, dat alleen door samenwerking (allen door een band verbonden) resultaten voor den vooruitgang kunnen worden verwacht;

F. dat de vereeniging het woord Islam, in haren naam heeft opgenomen, omdat de oprichters begrepen, dat dit het meest pakkend zoude zijn en daardoor „de noodige band“ verkregen werd, terwijl ook naast de bevordering van de materiele belangen der Inlanders de vereeniging beoogt de bevordering van het Godsdienstig leven onder de Mohammedanen-Inlanders, zonder dat een vijandige houding tegenover andere Godsdiensten behoeft te worden aangenomen.

Nieuwe kerken. Bandoeng en Tjilatjap krijgen binnenkort nieuwe roomsch-katholieke kerken. De plannen zijn reeds gereed.

Bodemcongres te Djokja. Er is een voorloopig programma verschenen voor het in 1915 te houden Bodemcongres met demonstratieve tentoonstelling, door het Ned.-Ind. Landbouw-Syndicaat te organiseren.

De herbouw van Kampong Kwitang. In De Java-bode lezen wij:

De regeering heeft de door onze gemeenteraad vastgestelde verordening op den bouw van de kampongs Kwitang, Bali, Lontar I goedgekeurd. Wat dus beteekent, dat van de plannen om in die buurten een Europeesche wijk te stichten, niets kan komen. Geen vergunning zal worden gegeven voor den bouw van woningen, „opgebouwd van permanente“ materialen, zooals dat heet.

Men weet ook, dat door de bepalingen dezer verordening de voorzitter gemachtigd is alles te doen afbreken of wegruimen, wat op dat terrein is gebouwd of opgericht. Dus: Europeesche woningen komen daar niet; de overheid wil, dat de grond bebouwd wordt met de inlandsche huizen. Wat zal nu de landeigenaar doen?

Alvorens op deze vraag een antwoord te geven, zij in herinnering gebracht, dat Basalamah, de vertegenwoordiger van het te Singapore gevestigde Arabische concern, dat bezitter is van die gronden, vele maanden vóór den brand het voorstel had gedaan om tusschen Tjiliwong, Kramatpark, Kramat en Kwitang een Europeesche wijk te stichten, waaraan evenwel geen gevolg kon worden gegeven, wijl de opgezeten eenvoudig weigerden dat terrein te verlaten, omdat zij, terecht of ten onrechte, meenden, dat zij rechten hadden verkregen op dien grond, welken zij zoo langen tijd reeds hadden geoccupeerd. Toen kwam de brand. Het terrein werd schoongeveegd. En thans wilde Basalamah overgaan tot het bouwen van Europeesche woningen. De gemeenteraad evenwel weigerde de vergunning te verleenen, wenschte den kampong daar te handhaven; volgens den voorzitter zou daar een up to date kampong worden gebouwd, door deskundigen natuurlijk.

De landeigenaren, die zich door deze plannen heel wat schade zagen toegebracht, protesteerden daartegen. Verscheidene malen werd de vertegenwoordiger opgeroepen door den raadsvoorzitter.

De vertegenwoordiger moet, naar we vernemen, aangeboden hebben een deel der bevolking van de afgebrande kampongs onder te brengen op het land Tanah Tinggi, waarvoor de inlanders gedurende de eerste vijf jaar geen huur zouden behoeven te betalen.

Dit voorstel werd niet ingewilligd. Kwitang en de omliggende buurten zouden en moesten kampong blijven!

Welk standpunt Basalamah schijnt in te nemen tegenover deze zaak, blijkt wel hieruit, dat hij hedenmorgen de werklieden, die bezig waren met den weg-aanleg, naar huis zond!

Voorts heeft Basalamah den inlanders vergunning verleend om hun huizen te herbouwen op zijn grond waar en wanneer zij dit maar wenschen.

Hierdoor onttrekt Basalamah zich aan het geharrewar. Hij wil eenvoudig hebben voor zijn grond, door anderen geoccupeerd. En dat is zijn recht!

Wij zijn benieuwd naar de afwikkeling van deze interessante kwestie. Zoo besluit het blad.

Suriname.

Men kan zich te vroeg verheugen en dan teleurgesteld uitkomen. Dat ondervonden wij bij het lezen van De West van 9 September. Bij de bespreking van het artikel van De West van 2 September, getiteld Een ontstellend feit, maakten wij de opmerking — zie ons nummer van 25 September — dat men de motieven van het bestuur uit den aard der zaak nergens in het openbaar uiteengezet vindt, waarom het niet mogelijk is op een afstand een oordeel te vellen.

In De West van 9 September nu vonden wij een artikel onder het veelbelovende opschrift: Inlichtingen van Bestuurszijde. De redacteur was n.l. door den procureur-generaal en den gouvernements-secretaris uitgenoodigd tot een onderhoud. De heeren zouden, in opdracht van den gouverneur, inlichtingen verstrekken naar aanleiding van het bovengenoemde artikel Een ontstellend feit.

Het ontstellende feit was de „degradatie“ van Mr. Visser. Wij meenden dus de motieven van het bestuur uiteengezet te zullen vinden. Aan de beide rechtsgeleerde heeren zou dit — meenden wij — weinig moeite kosten. Maar neen! De procureur-generaal bepaalde er zich toe onjuistheden aan te wijzen in de mededeelingen van het blad omtrent het gebeurde met den heer Patoir — die bij het onderhoud tegenwoordig was — en met den heer Meynema.

Omtrent het gedeelte in het artikel Een ontstellend feit betreffende Mr. Visser verklaarde de procureur-generaal, dat daarover „niet in beschouwing zou worden getreden. Deze zaak is onderworpen aan het

Hillmer & Co.

Noordeinde 58. Telef. 1667.

PIQUÉ HEMDEN

f 2.75, f 3.50, f 4.—, f 4.50.

ENGELSCHE HEMDEN

steeds de nieuwste Dessins van af f 2.50.

Rijke keuze DASSEN.

Gemaakte en Zelfbinders.

LIBERTY

VRAAGT FRANCO STALEN
VAN

ONVERSCHIETBAAR KATOEN

VOOR BLOUSES, JAPONNEN &
KINDERJURKEN 78% BREED
IN 20 FRAAIE KLEUREN

Fl. 0.85 PER
MTR

EENIGE VERTEGENWOORDIGERS IN NEDERLAND

METZ & C HOOGSTRAAT 10
'S GRAVENHAGE
EN LEIDSCHESTRAAT AMSTERDAM

BOUWT

OP

„Oud-Wassenaer“,

„Groot-Hæsebroek“

- of „De Pauw“. -

Inlichtingen te bekomen bij de bekende
Kantoren.

P. VAN DEN BRUL.

AMSTERDAM. DEN HAAG. HOORN. LEEUWARDEN.

HEEREN- EN JONGENSKLEEDING.

KLEEDERMAKERIJ VAN DEN EERSTEN RANG.

Schoenleesten naar maat.

— EENIG ADRES voor Nederland. —

„Het nut van individuele leesten wordt door iederen voetspecialiteit erkend en als onmisbaar aanbevolen“.

— Voor Indië speciale bewerking. —

G. J. VAN DEN BERG JR.

De Carpentierstraat 4 - DEN HAAG.

oordeel van den minister van koloniën".

„Tableau!" hadden wij hierachter willen schrijven. Het ontstellende feit was niet het gebeurde met de heeren Patoir en Meynema, maar de „degradatie" van den fungerenden voorzitter van het Hof van Justitie.

„Aan het einde van het onderhoud gekomen, bevestigde de redacteur zijn erkentelijkheid voor de verkregen inlichtingen en gaf de verzekering, dat, wat onjuist gebleken was, op de duidelijkste wijze zou worden gerectificeerd. Hij meende echter reeds dadelijk zijn indruk niet te mogen verhehlen, dat de gebleken onjuistheden weinig afdeden aan het beginsel van de zaak, waarover het aangevallen hoofdartikel handelde.

De procureur-generaal verklaarde, dat z. i. De West verkeerde in het geval van iemand, die een oordeel heeft gebouwd op onjuiste praemissen.

De redacteur meende, dat men de zaak ook anders kon stellen: na kritisch onderzoek is de hoofdzaak juist, maar zijn enkele details onjuist gebleken.

De procureur-generaal bleef echter bij zijn oordeel, dat de onjuist gebleken details het wezen van de zaak raakten.

Daarmede eindigde het onderhoud".

Uit de conclusie van het blad kunnen wij hier slechts eenige grepen doen:

„Erkentelijk voor de wijze, waarop het bestuur in dit geval getracht heeft voorlichting te geven aan de pers, die op hare beurt de publieke opinie moet leiden, meenen wij onzerzijds de hoffelijkheid ten volle te hebben betracht door omstandig hierboven weer te geven de bezwaren, die het bestuur aanvoerde tegen onze voorstelling van feiten, en door daarbij terstond de rectificatie te geven, die noodig was.

Zoals echter reeds op het parket door ons werd opgemerkt, doen o. i. de verschafte inlichtingen weinig af aan het beginsel van de zaak, waarover wij schreven. Dat kan trouwens niet, omdat de hoofdzaak (de onthefing van mr. Visser) buiten beschouwing is gelaten. Wij schreven over: een ontstellend feit, en alleen om het verband aan te toonen tusschen dit feit en de militaire kwesties, werd de geschiedenis van de luitenanten Meynema en Patoir opgehaald.

De verschafte inlichtingen hebben in geen deele de teweeg gebrachte ontstentenis weggenomen. Evenmin geven zij een antwoord op verschillende vragen, die in verband met de kwesties-Meynema en Patoir zijn gerezen. Er blijkt alleen uit, dat de heer Patoir op een onvriendelijke en minder sympathieke wijze is opgetreden".

„Volgens onze inlichtingen heeft mr. Visser geen rechtsgeleerd „advies" gegeven aan den heer Patoir, doch zich er toe bepaald om als zijn meening uit te spreken, dat de vragen van den kapitein niet als dienstzaak waren te beschouwen. Zelfs zijn wij ingelicht, dat mr. Visser daaraan toevoegde: ik ben echter met de militaire praktijk weinig op de hoogte, zoodat het beter is over die zaak de meening te vragen van bijvoorbeeld kapitein Kroesen.

Nog steeds blijft het ons dus een raadsel, wat mr. Visser eigenlijk gedaan heeft om een behandeling te verdienen als hem is aangedaan.

En als hetgeen mr. Visser heeft gedaan zóó verschrikkelijk wordt geacht, wat moet men dan zeggen van een gouverneur, die officieele praktijks aanstelt tot rechters, zoodat dezer dagen weder is geschied?

Dit laatste is iets, wat niet door den beugel kan. Men versta ons wel. Wij insinueren niet, dat de personen, die op dit oogenblik praktijks en rechters tegelijk zijn, misbruik zullen maken van die positie, maar het feit alleen, dat het bestuur door die benoemingen gelegenheid geeft tot misbruik, is al voldoende om het prestige van de rechterlijke macht te schaden.

Het zijn deze wantoestanden, die steeds meer toen aangroeien het wantrouwen, dat — helaas! — in breede kringen van onze samenleving heeft post gevat. Een wantrouwen, bij velen reeds aangegroeid tot een haat tegen het gezag, en dat — vroeg of laat — zich uit zal in daden van verzet.

Dat is — ongelukkig genoeg — de richting, waarin deze kolonie wordt voortgedreven door de daden van een verblind bestuur. De geschiedenis van de laatste jaren is daar om te bewijzen, dat het bestuur geen besef heeft van den ernst van den toestand. Het bestuur schijnt bijvoorbeeld niet te hebben begrepen, hoe ontzaglijk het gezag benadeeld is door een zaak-Resida, die het rechtsgevoel van de bevolking diep heeft beledigd en de overtuiging heeft gevestigd, dat onrecht en willekeur ongestraft kunnen plaats vinden in Suriname.

Waarlijk, het wordt tijd, dat de oogen van het Moederland open gaan. Men moet daar begrijpen, dat de gouverneurszetel van Suriname te goed is om te dienen als middel om menschen kwijt te raken, met wie men in Nederland om de een of andere reden zit opgescheept.

Het klinkt ruw om dit te zeggen, maar het belang van Moederland en kolonie eischt, dat voor alles gezorgd wordt voor een eerlijk en bekwaam bestuur.

De bovengeschetste toestanden zijn tevens een ver-

klaring van het feit, dat kwesties, als zich in den laatsten tijd hebben voorgedaan, zulk een opgang maken in de kolonie. Dergelijke kwesties doen pijnlijke vragen oprijzen en het onbehagelijk gevoel van onzekerheid toenemen. En de inlichtingen van bestuurszijde verstrekt, hebben, tot ons leedwezen, op die pijnlijke vragen geen bevredigend antwoord gegeven.

Naar aanleiding van die inlichtingen hebben wij de laatste dagen de voelhorens nog eens uitgestoken in verschillende richtingen, en daarbij weder veel vernomen, wat dankbare stof zou leveren tot schrijven. Wij hebben echter geen lust daarop nu in te gaan. Wij wachten af. Zoodra ons blijkt, dat het bestuur den koers wil inslaan, die ons, een eisch des tijds schijnt, dan zullen wij verheugd ons daarbij aansluiten. Want in den, ook uit economisch oogpunt hachelijken toestand der kolonie is eensgezindheid en samenwerking zeer noodig".

Eensgezindheid en samenwerking! In de naaste toekomst schijnen die niet bereikt te zullen worden, zoo het gerucht, door de Paramaribo Times van 6 September medegedeeld, waarheid mocht bevatten.

Dit blad heeft n.l. vernomen, dat luitenant Patoir het verzoek heeft gekregen een candidatuur voor de a.s. verkiezing van een lid der Koloniale Staten te aanvaarden. Luitenant Patoir zou een groot aantal invloedrijke personen achter zich hebben.

Het zou een hoogst treurig licht werpen op Surinaamsche toestanden, zoo de heer Patoir, we willen niet zeggen gekozen, maar zelfs candidaat gesteld werd. Deze heer heeft toch niets gedaan, dat hem er aanspraak op geeft om zoozeer op den voorgrond gebracht te worden. Stellen de kiezers aan hun kandidaten geen hogere eischen, dan dat deze iets ondergaan moeten hebben? Het zou ook van weinig ernst in de behartiging der publieke zaak getuigen, als men de verkiezing maakte tot een demonstratie tegen den gouverneur. Men zou daarmede niet anders bereiken dan dat men waarschijnlijk opgescheept zou zitten met een Statenlid, waarvan men niet anders weet, dan dat hij in den militairen dienst moeilijkheden heeft gehad. Het is te hopen, dat men wijzer zal zijn geworden, nu de houding van den heer Patoir door het bovenbedoelde onderhoud van den procureur-generaal met den redacteur van De West bekend is geworden. Toen de Paramaribo Times het gerucht mededeelde, had De West het onderhoud nog niet gepubliceerd.

Hoe de menschelijke opvattingen uiteenloopen moge uit het volgende blijken. Een oud-officier van de marine gaf — over de „degradatie" van Mr. Visser sprekende — als zijn meening te kennen, dat zijn collega van Asbeck ferm was opgetreden. Hij vond blijkbaar het feit volstrekt niet „ontstellend". Wie weet, of hij het niet nog fermier zou gevonden hebben, als zijn collega den heer Visser had laten kielhalen! Het is te betreuren, dat het nog lang kan duren vóór men te weten komt, hoe de regering denkt over de handeling van den gouverneur.

De West van 12 September deelt op gezag van het blad Suriname mede, dat de heeren May en van Ommersen het voornemen hebben in de Koloniale Staten het bestuur te interpellieren over de zaak-Visser.

In verband met hetgeen de procureur-generaal, bij het onderhoud met den redacteur van De West, over deze zaak zeide, vreezen wij, dat de interpellatie tot niets zal leiden. Aan de Staten zal geen andere mededeeling kunnen gedaan worden, dan dat de zaak „aan het oordeel van den minister van koloniën is onderworpen".

De West van 16 September bevat een zeer scherp artikel, getiteld „Een aanslag op de vrijheid van drukpers". Aan den redacteur is op het parket van den procureur-generaal een verhoor afgenomen naar aanleiding van het hoofdartikel in het nummer van 9 September. (Zie hierboven).

Het bestuur schijnt het voornemen te hebben den redacteur te vervolgen wegens de hierboven overgenomen passage, aanvangende met de woorden: „Waarlijk, het wordt tijd, dat de oogen van het Moederland opengaan".

Onze ruimte laat niet toe het geheele artikel over te nemen.

De West meent reeds dadelijk een ernstig protest te moeten formuleeren tegen hetgeen het blad beschouwt als een noodeloze en nuttelooze aanranding van de vrijheid van drukpers. Het slot van het artikel volge hier:

„Maar niet alleen noodeloos, ook nutteloos is dat optreden.

Gesteld, dat er termen te vinden zijn om den redacteur van dit blad in de gevangenis te werpen, welk nut verwacht het bestuur dan daarvan? Zal daardoor bewezen zijn, dat de gouverneur, dien wij onbekwaam achten, een groot staatsman is? Zal de bevolking, die met klimmende verbazing de handen in elkander slaat over het huidig bestuursbe-

Gebr. P. H. CAMINADA

LANGE HOUTSTRAAT 3

HAAG - Telefoon 713

SPECIAL ADRES VOOR ALLE OPTISCHE ARTIKELEN,
BRILLEN, KIJKERS, ENZ.

AANLEG EN ONDERHOUD VAN ELECTR. LICHT- EN SCHELGELEIDINGEN.

RIPPEN

PIANOHANDEL

PIET HEINSTRAT 42

ELANDSTR. 17 TEL. 4683

VERHUREN

STEMMEN

DE WEKKER
HEULSTRAAT 2-18

ONTVANGEN:

de Gegarneerde en

Ongegarnerde Hoeden

in alle prijzen

HEINEKEN'S
Glazenwasscherij

STOOM JALOEZIEËN.
en ROLLUIKENFABRIEK

Fabriek v. Geschilderde
GORDIJNEN

in meer dan 500 dessins.

„Klenus" Stofzuig-
Machine.

HOF- EN RIJKSLEVERANCIERS
's-GRAVENHAGE

Kettingstraat no. 6 TELEFOON
2478

VACANT

leid, daardoor overtuigd worden, dat het bestuur in goede handen berust?

Neen, men moet het kind bij den naam noemen. Toen baron Van Asbeck eenige jaren geleden gepasseerd werd voor de benoeming tot schout bij nacht, en daardoor kabaal ontstond in de pers, achtte de regering zich gelukkig den opkomenden storm te kunnen bezweren door hem als gouverneur naar Suriname te zenden. De regering was daardoor uit een moeilijkheid gered, maar in de kolonie vroegen velen vergeefs zich af: welke antecedenten de heer van Asbeck had, die hem aanspraak gaven op deze positie van staatsman?

Men wachtte echter af. Wellicht zouden zijn bestuursdaden verborgen staatsmans talenten aan het licht brengen. Maar, helaas! na een bestuur van eenige jaren moest ieder eerlijk mensch tot de droeve conclusie komen: dat baron van Asbeck niet gevonden heeft te zijn: the right man in the right place. Hij is een speelbal in de handen zijner adviseurs.

Nu kan men vinden, dat het niet „hoffelijk” is om dit te zeggen in „dezen vorm”, maar wij voor ons zijn van meening, dat het niet aangaat om de algemeene belangen der kolonie te blijven opofferen aan het belang van den persoon van den gouverneur. Waar die belangen in botsing zijn, moet het mindere belang (de gouverneur) wijken voor het hogere belang (de kolonie).

Dat is het standpunt, waarop wij ons in den laatsten tijd stellen, en waarvan wij geen stap wenschen terug te treden, tenzij men ons door rede en logica overtuigt, dat wij den gouverneur miskennen en dat hij talenten bezit, die wij tot dusver in hem niet hebben kunnen ontdekken.

Dat echter het bestuur het niet beneden zijn waardigheid zou achten, om ten slotte zijn toevlucht te nemen tot een boeman-politiek (bedreiging met strafvervolging), zie, dat is voor ons nieuw „ontleend feit” en zou ons haast leiden tot de conclusie, dat wij tot dusverre het bestuur „te hoog” hebben aangeslagen.

Wij zien daarin een bedenkelijken aanslag op de vrijheid van drukpers, en hopen, dat de publieke opinie in Suriname en in het vrijzinnige Nederland ons steunen zal in ons ernstig protest daartegen”. Ons wil het voorkomen, dat het zelden verstandig is zulke vervolgingen in te stellen.

Curaçao.

De Juliana-werf van de firma Maduro is op 3 Sept. feestelijk ingewijd, de Gouverneur van Curaçao, een der heeren Maduro en de commandant van H. M. s. Zeeland, die aan de werf lag om kolen in te laden, hielden toespraken, die luide toegejuicht werden en aan laatstgenoemden werd als herinnering aan dezen dag een zilveren mand, gevuld met steenkolen, aangeboden.

Wij wenschen de firma Maduro veel succes toe met hare nieuwe kade en hopen, dat zij even krachtig als zij tot nu toe deed, moge medewerken aan den opbloei van Curaçao.

Aan eene correspondentie aan het Vaderland ontlenen we het navolgende:

„De opstand in een naburige republiek bezorgt ons momenteel veel last. Op San Domingo hebben opstandelingen de landlijnen der telegraphie doorsneden, met het gevolg, dat we zonder telegraphische gemeenschap met de buitenwereld zijn. De Fransche kabel moet namelijk van die landlijnen, die haar ook toebehooren, voor de correspondentie gebruik maken. Het vreemde van het geval is, dat wij nu hier wel een zeer goed draadloos station hebben, dat met gemak met Trinidad en met Porto-Rico kan correspondeeren en zodoende per Engelschen of Amerikaanschen kabel de buitenwereld kan bereiken, maar dat mag niet. De Fransche kabel heeft het monopolie en de overeenkomst schijnt zóo zonderling in elkaar te zitten, dat zelfs, wanneer niet over haar lijn getelegrafeerd kan worden, toch het draadloos station niet voor de correspondentie mag gebruikt worden, zeer tot schade van onzen handel. Het wordt meer dan tijd, dat aan dezen dwazen toestand een einde worde gemaakt”.

De Amigoe van 6 Sept. schrijft: „Het Bestuur heeft 100 gld., en de koopmansstand 500 gld. uitgelooft voor degenen, die eenige aanwijzing kunnen doen in zake den moordaanslag op Choloma.

Dit is een bewijs, hoezeer bestuur en bevolking verlangen naar licht in deze duistere zaak. Maar tot dusverre heeft het Gerecht nog niets kunnen vinden.

Wij zijn overtuigd, dat het Gerecht hier met eenige voortvarendheid te werk zal gaan en het onderzoek zóo volledig mogelijk zal verrichten.

Een moord met voorbedachten rade, want 't slachtoffer werd blijkbaar afgewacht, mag niet ongewroken blijven. Dergelijke misdaden kwamen nooit voor op Curaçao, en moeten nu streng onderzocht en bestraft worden”.

Naar aanleiding van den moord op Choloma schrijft De Wekker:

„De reorganisatie van de politie, welke onlangs heeft plaats gehad, kan als een volkomen fiasco worden beschouwd. Het doel, dat men daarmede op het oog had, is niet bereikt en de toestand is veel erger geworden, dan hij vroeger was. En toch wordt 't hoe langer hoe meer een dringende noodzakelijkheid, om in de kolonie over een flink politiecorps te kunnen beschikken, want de elementen in onze kleine maatschappij, waarvoor politietoezicht en -waakzaamheid noodig zijn, nemen met den dag toe. Och, laten wij ons niet duidelijker uitdrukken. In vorige nummers van ons blad hebben wij reeds de aandacht van Bestuur en Regeering gevestigd op de hooge noodzakelijkheid van het in het leven roepen van een brigade marechaussee's, die, door een redelijk goede bezoldiging harer leden, uit goede elementen samengesteld kan zijn. Wij gelooven, dat er onder de tegenwoordige brigade goede elementen zijn, die benuttigd kunnen worden. Doch de meeste leden van een brigade, zooals die verlangd wordt, moeten zijn lieden, die door een zekere mate van ontwikkeling, „zelfstandig” en „verstandig” kunnen optreden. Zij moeten de landstaal kennen en de brigade moet zóo sterk zijn, dat er van haar agenten kunnen worden gedetacheerd op de voornaamste, als het ware centrale plantages. Waren er zulke gedetacheerde agenten op Choloma, het daar gebeurde zou waarschijnlijk niet plaats hebben gehad. Wij komen op het onderwerp terug”.

De Amigoe schrijft:

„Deze week werd door het Gouvernement de Plantage Dominguito aangekocht, waar plaats genoeg open komt om pl.m. 300 huisgezinnen te laten wonen, elk in zijn huisje, op eigen erf.

Dit zal voor menig trouwlustig paartje een uitkomst zijn, want in het heele 2e district was bijna geen goed stuk grond meer te krijgen.

In de Benedendistricten zal nu ook spoedig tot den aankoop van verschillende plantages worden overgegaan, terwijl de Plantage Groot Kwartier eerst moet worden opgemeten om later gedeeltelijk aan 't Gouvernement te komen voor proefuin en bouwteintjes voor de warmoezeniers”.

Op de Westpunt van Curaçao is een vuurtoren opgericht, waarmede aan eene lang gevoelde behoefte is voldaan. Het licht is 13 Eng. mijlen zichtbaar en is beurtelings wit en duister.

De Amigoe bepleit de noodzakelijkheid van eene telefoonverbinding met de stad.

Deze kan zeker veel nut hebben niet alleen, zooals het blad aangeeft, om eventuele herstellingen spoedig uit de stad te kunnen ontbieden, maar ook om als kustwacht dienst te kunnen doen en te waarschuwen van passerende schepen of van strandingen.

De onlangs uit Nederland aangekomen zandzuiger is nu reeds in herstelling. De Amigoe schrijft hierover:

„Er schijnt een algemeene staking uitgebroken onder de meer moderne inrichtingen: de zandzuiger met zijn onderlossers en het ontstekingschip. De zandzuiger is nu ook verhaald en in het Rifwater gebracht ter reparatie.

De oude Marie Charlotte stoort zich aan niets en slaat met haar grijpvingers geducht om zich heen. Zij lacht om al dat modern gedoe, dat ieder oogenblik defect raakt, en werpt de vloten maar vol met steenen en gruis”.

We knippen uit de Cur. Ct. van 5 Sept. het navolgende:

„Wij lezen in El Universal van Caracas, dat de te Coro gevangen genomen hoofden der revolutionairen overgebracht zijn naar Pto. Cabello en van daar naar Maracay, waar president Gomez zich met het gros van zijn leger bevindt. Genoemd blad bevat een te Maracay opgenomen photo van de krijgsgevangenen en publiceert ook hun namen”.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Aan de nieuwe regentenvereniging „Sedio „Moeljo” is rechtspersoonlijkheid verleend. Zij is te Semarang gevestigd en heeft ten doel: Het verkrijgen van verbetering op Java en Madoera of het wegruimen aldaar van hinderpalen voor den vooruitgang op stoffelijk en geestelijk gebied. Zij tracht dit doel te bereiken: a. door het houden van bijeenkomsten ter bespreking der belangen van Java en Madoera in het algemeen en der Inlandsche bevolking en Hoofden in het bijzonder; besprekingen over godsdienstzaken zijn uitgesloten; b. door het formuleeren op die bijeenkomsten van voorstellen ter aanbieding aan het Gouvern. van Ned.-Indië, waar zulks nuttig en oirbaar wordt geacht; c. door het bevorderen van de uitgave van doelmatige werken ten nutte van den Javaan (w.o. ook te verstaan Soendanezen en Madoerezen); d. door het bevorderen van de studie onder de Javanen, bijv. door stichting van een studiefonds; e. door het oprichten en in stand houden van instellingen ten behoeve der Inlandsche bevolking; f. door het uitgeven van een verslag der bijeenkomsten ter verspreiding onder de ambtenaren op Java en Madoera, van welk verslag zoo noodig een Nederl. vertaling of een in het Ne-

1ste Rotterdamse
Maatschappij van verzekering tegen ongevallen
Oudehavenkade n.1. Plan C, Rotterdam.
Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING
Individueele **ONGEVALLENVERZEKERING**,
AUTOMOBIELVERZEKERING, Enz. Enz.
VRAAGT PROSPECTUS.
Hoofdvertegenwoordiging voor Ned. Oost-Indië
te **SOERABAIA**.

VLEU PIA KUNSTSPEL- ORG VERHUUR. PIANO's van f5.- VLEUGELS „ -8.- REPARATIE. RU Afd. Gebruikte SPECIELE INRICHTING voor de	GOOSEN & SWAGGERMAN DEN HAAG - BOEKHORSTRAAT 149.	GELS. NO'S. PIANO'S. ELS. p.m. of f50.- p.j. af. „ -80.- „ „ STEMMEN. IL. Instrumenten. voor het BEHEEREN VROPEN.
---	--	--

WAROONG DJAWA INDISCH RESTAURANT

à la Carte
Kortenaerkade 10 - DEN HAAG.
TELEPHOON No. 4882.
Dagelijks geopend van 12-7 uur. Voor uitzending
wordt f0.25 besteltoon gerekend, tenzij afgehaald.

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 's-GRAVENHAGE
BELASTEN ZICH MET ALLE
BANKZAKEN.
SAFE - INRICHTING.

VACANT

CASSUTO,
TANDARTS,
is weder te spreken.
Fred. Hendriklaan 45, Den Haag.

VACANT

derlandsch opgesteld extract wordt aangeboden aan de leden der Regeering zoowel hier als in Nederland. — Gewone leden kunnen slechts zijn effectief dienende regenten op Java en Madoera of eervol ontslagenen, die zich als leden reeds verdienstelijk gemaakt hebben en Rijksbestiëders, zoomede andere met gezag bekleede Inlandsche grooten, terwijl tot buitengewoon lid een ieder, die tot de inheemsche bevolking van Ned-Indië behoort, door het bestuur kan worden aangenomen.

Het bestuur is thans samengesteld als volgt:

President: Pangeran Ario Hadiningrat, Regent van Demak; Vice-President: Raden Mas Toemenggoeng Ario Koesoemo Oetojo, regent van Japara; Commissaris: Pangeran Poerbo Atmodjo, regent van Koetoardjo; 1e Secretaris: Raden Mas Adipati Ronggo Koesnodiningrat, regent van Madioen; 2e Secretaris: Raden Mas Toemenggoeng Ario Soero di Koesoemo, regent van Ngandjoek; 1e Penningmeester: Raden Mas Toemenggoeng Ario Tjokro di Koesoemo, regent van Temanggoeng; 2e Penningmeester: Raden Adipati Ario Achmad Djajadiningrat, regent van Semarang (Pewarta Soerabaja).

De nieuwe z.g. hormaticulaire van den Gouverneur-Generaal is, volgens de Pembrita Beta wi, wel een bewijs van het goede hart van den heer Idenburg en van zijn goed inzicht in de zaken en het lot van den Inlander. Het gaat niet aan hem nog langer te beschouwen als te zijn voor den ambtenaar, wel omgekeerd de ambtenaar voor den kleinen man. Wij willen vooruit, verbetering in onzen toestand, ontwikkeling van ons verstand, en dan mogen wij daarin niet door het ambtenarendom tegengehouden worden, uit vrees, dat hun dan minder horma zal worden bewezen. Nog vele ambtenaren zijn „gila horma" en gesteld op wie-rook en sembah, volgens hen de spil, waar alles om draait. En toch, wat is een ambtenaar anders dan een koeli. Hij ontvangt zijn traktement van het Gouvernement, de koeli trekt zijn loon van zijn meester. Als de ambtenaar zijn plicht niet doet, wordt hij ontslagen; de koeli evenzoo! De ambtenaar moest bedenken, dat de macht en het gezag hem van hoogerhand zijn gegeven, en hij die niet uit zijn eigen bezit. Zij, die macht en dat gezag, kunnen hem elk oogenblik ontnomen worden. Zij moeten een toon lager zingen. En dan! De Inlanders hebben in den laatsten tijd meer en beter hooger onderwijs genoten. Niet allen gaan in 's lande dienst. Velen gaan in partikulieren dienst, in den handel, landbouw, enz. Wat moet een jong ambtenaar al niet gevoelen, als hij pas begint en hooger in ontwikkeling staat dan zijn chef en toch voor dezen buigen en kruipen moet. Zoo ook in het partikuliere. De Inlander gaat zich voelen, wil niet de mindere zijn van andere Aziaten, Arabieren en Chineezers. Waarom mag een katjangoreng Chinees of een Arabier, die bloedkoralen verkoopt, voor den regent blijven staan en moet een mantri, ja zelfs een wedono, voor hem op den grond zitten? Is dit niet vernederend? Wat moet de Vreemde Oosterling van dezen toestand gedacht hebben? Begrijpt men dan niet, dat deze en andere overwegingen den Javaan hebben geleid tot de beweging van de Sarikat Islam e. d.? Maar laten wij niet overdrijven en slechts die horma weggooien, die vernederend en niet van onzen tijd zijn, en behouden of aannemen die, welke onder beschaafde menschen bestaat.

De Inlandsche politie durft nu tegen zijn eigen Hoofden op te treden, vervolgt hetzelfde blad. Te Poerwodadi nm. heeft zij Inlandsche ambtenaren opgevat, die in huis aan het dobbelen waren. Een vreemd verschijnsel, vroeger nooit vertoond!

De Pewarta Soerabaja schrijft, dat de regent van Blitar, Raden Mas Adipati Ario Soero di Negoro, reeds veel eerder den Nederlandschen Leeuw had moeten hebben. Reeds in 1901 heeft hij zich zeer verdienstelijk gemaakt bij de Kloet-eruptie. Eerst nu is, als het ware, dit ridderkruis op zijn borst verdaald geraakt.

De assistent-wedonos in de kota Soerabaja hebben nu, op voorstel van den Resident van dit gewest, vanwege de dure levenswijze en huishuur-indemniteit van f 20 's maands gekregen. Zij, die er buiten wonen, krijgen f 15 's maands. Het is mooi van den Resident, zegt genoemd blad, dat hij het gedaan heeft gekregen.

Hetzelfde blad vrneemt, dat Mas Tjipto Mangoenkoesoemo in Holland het artsexamen wil afleggen. Zijne vrouw vergezelt hem. Ook de vrouw van Raden Soewardi is naar Holland.

Een school met den Bijbel is onlangs in de kampong Tegalsari (Soerabaja) geopend. Ds. Pera hield de openingsrede (Pewarta Soerabaja).

Voor de opening van het z.g. Willehospitaal van het Heilsleger is, volgens meergenoemd blad, de benodigde som bij elkaar verkregen. Van de N.-I. Spoorwegmij. en de Semarang-Java-Stoomtramij. werd f 5000 van ieder ontvangen. De verdere regeling is aan den heer Hildering en den gemeenteraad van Semarang overgelaten. Een stuk grond is dicht bij de dessa Gergadji afgestaan.

Toen de N.-I. Spoorwegmij. haar 50-jarig bestaan vierde, gaf zij aan het inlandsch personeel, dat langer dan 15 jaren in dienst was geweest, een gratificatie van 2 maanden tractement. De anderen kregen 1/4 of 1/2 maand. Loemajan, zegt de Pewarta Soerabaja (t gaat nog al).

WAT DE CHINEES VERTELT.

In de Ho Po lezen wij o.m. het volgende: De lezers zullen wel gemerkt hebben, dat de Chineezers door het Gouvernement bevoorrecht, bevoorrecht worden. Wat voor ons gedaan kan worden, wordt gedaan. Wij mogen tevreden zijn. Wij worden besproken in de Indische en Europeesche bladen. Ook in Holland hebben wij de belangstelling opgewekt. Wat is daarvan de reden? Dat is niet gemakkelijk te beantwoorden. In de eerste plaats is het streven van de tegenwoordige Regeering merkbaar, om gelijkheid en rechtvaardigheid te betrachten. En daar tegenover staat de vooruitgang van de ontwikkeling van den Chinees zelf, die niet meer op lager peil staat, maar naar gelijkstelling verlangt, die op gelijkwaardigheid gebaseerd is. De domme Chinees is niet dom meer! Andere naties keken vroeger laag op hem neer. En hij werd de bloedzuiger van den Javaan genoemd! Ach lezer, laat het bloed u niet naar het hoofd stijgen. Hoe is men aan deze uitdrukking, die reeds meer gebezigd werd, gekomen? Om van een bedrijf te zeggen, dat het goed of slecht is, moet men daarvan eerst goed op de hoogte zijn. Ik kan zeggen — alzo de schrijver — dat zij, die beweren, dat de Chinees de bloedzuiger is van den Javaan, niet op de hoogte zijn van de toestanden, noch van de verhouding tusschen deze volken, Chineezers en Javanen. Zij zouden anders zulke beweringen niet uiten. Als ik Javaan was, zou ik een dergelijke uitdrukking niet durven bezigen. Integendeel, de Chinees is niet de bloedzuiger van den Javaan, wel zijn leermeester op het gebied van den handel. Toen het rijk van Modjopait nog in zijn volle glorie was, kwam er een Chinees op het eiland Java, die handelsgoederen en zilver en kopergeld medebracht. De Chinees kwam hier in aanzien en verwierf een goeden, grooten naam. In de Javaansche Babad wordt hij, die eigenlijk Sam Po Twa Lang heette, de djoeragan (koopman, ook wel landheer, baas) Djampo Awang, genoemd. Ten bewijze van de vermaardheid van dezen naam kan wel dienen, dat oude voorwerpen (barang koeno koeno), die nu nog in den grond gevonden worden, het kenmerk dragen van djoeragan Dampo Awang en zijn tijdperk afkomstig te zijn. Van dien tijd dateert ook de omloop van het geld als ruilmiddel. Langzamerhand kwamen er meer en meer Chineezers op Java om handel te drijven. Velen gingen er toe over om Javaansche vrouwen te huwen. Het bloed vermengde zich. Maar de Chinees bleef Chinees en verloochende zijn afkomst niet. Den Javaan trok hij tot zich en deze ging ook handel drijven. De Javaan was geen handelsvolk, wel een landbouwvolk, reeds vóór dat het rijk van Modjopait bestond. Hij heeft het handelen van den Chinees geleerd. Er is geen enkel bewijs, dat de Chinees den Javaan heeft uitgezogen. Hij kwam hier met handelsbelangen en om in vrede en vriendschap met den Javaan te leven. Hij was hier eerder dan de Hollanders, die het gezag in handen wisten te krijgen. De Chinees was met een bordje rijst tevreden; het was hem niet om het gezag te doen. Dat de Chineezers rijk zijn geworden — niet alle — en de Javanen arm gebleven — niet alle — is nu niet, omdat zij de Javanen hebben uitgezogen. Er wordt dan geen melding van gemaakt, dat er onder de Javanen zijn — een bewijs, dat men den toestand niet kent — die ook een 50 à 100000 gulden bezitten. De arme is arm, niet omdat hij uitgezogen wordt. In Europa zijn er ook arme menschen, die van honger en kou sterven. 't Is nu eenmaal 's werelds loop, een gevolg van de sociale toestanden. Vergeet niet, dat het rnschdom meer en meer toeneemt. De strijd om het bestaan wordt zwaar. Het dagelijksch brood — de vervulling onzer stoffelijke behoeften — zal nimmer ons deel worden, zoo wij zelf de handen niet duchtig uit de mouw steken. Aan ons de plicht om door nijveren arbeid te zorgen, dat wij ons deel krijgen. Ja, God geeft ons menschen het dagelijksch brood, maar wij moeten er voor werken. Dit hebben de Chineezers altijd gedaan. Deden de Javanen het ook?

Eerlang zal een Hollandsch-Chineesche school te Buitenzorg geopend worden, waarvan de kosten geraamd zijn op f 50000 (Pembrita Beta wi).

De heer Vernet, assistent-resident van Tangerang, kan maar bij de Perniagan geen goed doen. Hij is nu geridderd, zegt het blad, met het officierskruis der Oranje Nassau-Orde. Maar waarom Hadji Dodong ook niet? Hij, die bij Batoe Tjeper, toen en de assistent-resident en de inlandsche hoofden geen raad meer wisten en niets vermochten (zie een vorig weekoverzicht) tegen de woedende menigte, met eenvoudig handgebaar de Inlanders dwong om heen te gaan en alzo de rust herstelde. Heeft de heer Vernet het niet noodig geacht of 't soms vergeten de verdiensten van dezen leider van de Sarikat Islam in Tangerang onder de aandacht van de Regeering te brengen? 't Is mogelijk, anders zou 't ook onbegrijpelijk zijn, dat de Regeering dezen man niet naast den heer Vernet bekroond heeft. Mooi is 't niet van dezen assistent-resident! En jammer ook voor hem, zullen wij hem wel spoedig kwijt zijn. Zijn kans om resident te worden, is verkeken. Hij zal zijn welverdiende rust wel in Holland gaan genieten. 't Gebeurt toch meer, dat ambtenaren, na volbrachten dienstdag, en als zij voor den hoogen rang niet in aanmerking komen, met een ridderorde naar huis worden gezonden.

DORDTSCHER BANK

's-GRAVENHAGE - KNEUTERDIJK 12-14
Behandelt alle BANKZAKEN.

A. SCHRÖDER & Co.

GROENMARKT 25/26 's-GRAVENHAGE

WEDEROM COMPLEET

onze bekende uitgebreide collectie

VIYELLA.

Vele nieuwe dessins.

Specialiteit VIYELLA BLOUSES
in elk gewenscht plooi-model ad f 6.50.

Van dezelfde fabrikanten ontvingen wij ook een iets mindere kwaliteit VIYELLA, genoemd:

AZA.

Hiervan is de prijs f 1.10 per Meter.

N. V. ELECTRISCHE DRUKKERIJ „LUCTOR ET EMERGO"

:: DEN HAAG. ::

RADEN ADJENG KARTINI.

Verschenen de DERDE DRUK van:

Door Duisternis tot Licht

Geïllustreerd.

Gedachten over en voor het Javaansche volk

VAN WIJLEN

RADEN ADJENG KARTINI.

Ingenaaid f 2.40.

Gebonden f 2.90.

DE TWEDE DRUK, DIE IN APRIL 1912 VERSCHIEEN,

:: WAS IN ENKELE MAANDEN UITVERKOCHT. ::

Uitvoerig Prospectus wordt op aanvraag
franco toegezonden.

VACANT

TOKO BAHROE

Van Kinsbergenstraat 126, DEN HAAG. Intercomm.
bij de Prins Hendrikstraat, DEN HAAG. Tel. 4796.

SPECIALAAL ADRES VOOR GOEDE SAMBALLANS EN BOEMBOE'S.

Firma BARNAS & DIEMERS, Importeurs.

Den 2en September j.l. werd ook een Hollandsch-Chineesche Christelijke school te Magelang geopend (Pewarta Soerabaja).

Intusschen gaat de Sarikat Islam voort, overal waar zij kan, onrust en tweedracht te bewerken. In Midden- en Oost-Java, in Rembang, Madoera, enz. Is te hopen, dat het bestuur krachtig tegen deze Vereeniging en hare leden optreedt, tot voorkoming van grooter onheil, opdat de rust en veiligheid overal weer hersteld mogen worden. Den 29en Augustus j.l. was er in de woning van den assistent-president van Bodjonegoro (Rembang) op klaarlichten dag een groote brand. Het is een groot steenen gebouw met sirappen (houten pannen) dak. Dit dak brandde geheel af. De meubels en 's lands papieren konden nog gered worden. De brandspuit kwam te laat. Kwaadwilligheid van de koelies, die daar werkten, was daarbij in het spel (Pewarta Soerabaja).

De Japaneesche bordeelhouders hebben last gekregen met 1 September van dit jaar hunne huizen te sluiten. De publieke vrouwen daarin hebben een maand den tijd gekregen hunne zaken te regelen en een ander beroep te kiezen. Zij zullen anders op 's lands kosten naar hun land worden teruggezonden. Naar verluidt zijn nu vele van deze vrouwen naar de dessas in het binnenland getrokken, om op verschillende ondernemingen te trachten het lief en leed met het ongetrouwde personeel daarvan samen te deelen. Intusschen zijn de Gilli- en de Venusstraat te Soerabaja thans verlaten en uitgestorven (Pewarta Soerabaja).

Van Vreemde Koloniën.

China.

Het was wel zonderling geloopt. De opstandelingen in Zuid-China kregen hulp van Japanners. In hoever dit met medeweten, met goedkeuring van Japan geschiedde, kan een vraag blijven, maar toen eenige Japanners den dood vonden, op een wijze, die bij een opstand in 't Oosten zeker niet tot de onverwachte voorvallen te rekenen is, toen — ja toen ware 't aan China geweest om Japan ter verantwoording te roepen. Toen had de regering te Peking aan die te Tokio kunnen vragen, of het zich verantwoordelijk stelde voor de deelname van Japanners aan de revolutie en voor 't uittokken van daden als die, welke zich nu hadden voorgedaan. Maar om in de politiek sterk te staan, moet de staatsman met een effen gezicht de zaken op haar kop durven zetten. Zoo wist Japan dan ook te doen. Het volk, in de groote steden van 't eilandrijk riep over hoon, riep om wraak voor hetgeen in Hankow en Shantoeng is geschied. De regering liet zich hierin medenemen en stelde eischen aan China; de zwaarste was, dat Chinese troepen een soort van parade zouden houden voor de Japansche vlag op Chineesch grondgebied, en dat generaal Chang-hsoen, tot wiens bevel de „misdadige" troepen behoord hadden, zijn leedwezen zou uitdrukken aan den Japanschen consul te Nanking. China kon — men kan er zich zonder veel moeite indenken — niet gemakkelijk tot instemming met die eischen komen. De wijze, waarop Japan tot overreding wist over te gaan, was weer die van den sterken tegenover den momenteel machteloos. Later zal China die handelwijze nog wel eens in rekening weten te brengen, voor 't oogenblik is hoofdzakelijk, dat aan alle eischen van de „beleedigde" mogendheid voldaan is.

Als 't eenig gewicht in de schaal heeft gelegd, dat 't bestuur van Pres. Yoeansjikai voorloopig en zijn recht van bestaan nog niet door andere mogendheden erkend was, zal voor dergelijke opvattingen weldra geen plaats meer zijn.

Terwijl wij dit schrijven, heeft de definitieve presidentskeuze plaats. Deze zal Yoean wel voor 5 jaren bevestigen in de nu tijdelijk ingenomen positie, termijn, die nog voor gelijken duur verlengd kan worden. Bij leven en welzijn kan de bekwame leider in dit tijdvak veel ten goede richten. Naar verzekerd wordt, zullen de groote mogendheden spoedig daarna ook overgaan tot de erkenning van de Republiek van 't Rijk van 't Midden, zoodat haar binnen- en buitenlandsche hooge politiek op vaster bodem komt te staan.

Voor de bevrediging van 't rijk wordt ook op maatregelen genomen, die uitkomst uit de verwarving laten voorzien, nadat de nederlaag der Zuidelijken de kans op rust al eenigszins heeft vergroot. Wij doelen op de leening van 25 millioen P. St., waarover met de vijf mogendhedengroep onderhandeld wordt. Dan zullen o.a. de troepen, die niet meer noodig zijn, afgedankt kunnen worden, na betaling der achterstallige soldijen. De ontevredenheid van dit dure volkje, dat voor een groot deel onder de wapens werd gehouden, omdat men 't zonder geld niet durfde naar huis zenden, zal zoo bezworen worden. De vele leegloopers zouden anderszids een nieuw gevaar doen ontstaan, maar, naar verluidt, zou om dit in veiligen stroom af te leiden, de werving van koelies voor 't buitenland gedurende eenigen tijd minder bemoeijkt worden dan in den laatsten tijd het geval is geweest.

Is dit waar, dan merken wij terloops even op, dat de oud-minister Colijn hier weer met de neus in de boter valt — me allen eerbied gesproken —

daar 't koelievraagstuk voor particuliere ondernemingen in Nederl.-Indië tot de opdracht schijnt te behoren, waarvoor hij de reis naar China en Ned-Indië heeft ondernomen.

Over president Yoean moge men denken hoe men verkiest, de algemeene meening is, dat voor het oogenblik geen ander Chineesch staatsman zijn plaats zou kunnen innemen. Als dit weekblad verschijnt zal de gevallen keuze al wel bekend zijn. Mocht een ander verkozen zijn, dan is een partijstrijd in 't land en innenging van de vreemde mogendheden bijna met zekerheid te voorspellen. En steekt een dier mogendheden de hand naar China uit, dan zijn de gevolgen in zoover te raden, dat Japan en Rusland dadelijk, Engeland, Duitschland, Frankrijk, Noord-Amerika door den weeromstuit daarin mede een rol zullen vragen.

De presidentskeuze zal dus niet alleen voor China, maar voor allen, die zich met de politiek in 't Verre Oosten bemoeien, van zeer hoog belang zijn, en hiertoe heeft ook Nederland zich te rekenen, al wenscht 't bescheiden, vaak wel wat te bescheiden, op den achtergrond te blijven.

Nog juist hebben wij gelegenheid de verkiezing van Joeansjikai tot president te melden. Zonder moeite is de uitslag niet verkregen. Uit 't voorafgaande is gebleken, hoe wij er over denken. Of een sterk China door Nederland te verkiezen is boven een gekortwiekt rijk, daarover kan men van oordeel verschillen, maar voor China is de gevallen beslissing o. i. buiten twijfel de meest verkijselijke.

De Italianen in Tripoli.

Steeds dezelfde ontgoocheling en toch steeds dezelfde illusiën. De ontbinding der Kamer en de daarmee gempoid gaande politieke emotiën hebben de regering tot eenige verklaringen gebracht, waaruit blijkt, dat voor de in Tripoli, of juist in Lybië, te volgen gedragslijn volhard zal worden in het tot nu toe gevolgde stelsel van strijdvoeren, terwijl men zich de illusie blijft maken de verzeleprij op den duur wel tot toenadering te brengen door met de Mahomedaansche godsdienstleiders te coöqueteren. Wij hebben er reeds meermalen op gewezen, dat de ondervinding, door ons in Atjeh, door de Franschen in Algiers en Marokko, evenals die door de Spanjaarden in hun N.-Afrikaansch gebied opgedaan, duidelijk aangeeft, dat deze koloniale politiek slechts kan leiden tot een lang, lang rekken van den volksoorlog. Italië zal dapper strijden, zal overwinning op overwinning behalen, zal zich blijven vleien met de verwachting, dat de Mahomedaan ongedwongen bij den kaffir in onderwerping komt, en 't zal niets, niets bereiken, 't zal blijven sukkelen. Eerst als 't den weg volgt van geleidelijk bezet houden, van geleidelijk onder bestuur nemen, van daadwerkelijk onderwerpen, beheerschen, bevredigen, registreeren van het gebied, zal 't meester worden en blijven van dat gedeelte, waar 't dit in toepassing brengt. Wil Italië het geheele gebied onder zijn vlag brengen, dan moet 't die vlag over 't geheele gebied vaste standplaatsen geven. Pas nadat dit in Algiers en Marokko is begrepen, heeft men een blijvend succes gekregen, evenals zulks in Atjeh het geval geweest is. Daar de Italianen dit nog niet willen inzien, zullen wij 't ettelijke keeren te herhalen hebben, terwijl al meer en meer miljoenen in dat vat der Danaïden gestort worden.

In 't besluit tot Kamerontbinding maakt de regering melding van de roemrijke verovering van Tripoli en Cyrenaika. Dadelijk na den vrede van Lausanne hebben alle vreemde regeringen de soevereiniteit van Italië over Lybië erkend. Wie niet beter weet zou hieruit lezen, dat alles er geheel naar wensch gaat. Maar in de verklaring van den minister-president, terzelfder tijd uitgesproken, wordt wel gezegd, dat geen enkele partij er voor is de onderneming op te geven, maar wel gaan er stemmen op, die den slechten raad geven om 't telaten bij een Ital. bezetting van de kust. Niet veel meer is echter te verwachten van het voornemen der regering die tot een volledige pacificatie wil komen door den godsdienst en de gewoonten van de inl. bevolking te ontzien, en door haar de zegeningen van de beschaving en de voordeelen te laten inzien van een bestuur dat bezield is door een geest van volstrekte rechtvaardigheid. Zeker! die factoren moeten een voorname rol vervullen, maar zonder stelselmatig daadwerkelijk beheerschen van 't gebied, is geen Mahomedaansch volk aan een Christenregering te onderwerpen.

Het automobilisme in 't Verre Oosten.

De algemeene secretaris van de Ligue coloniale Française, M. Rondet-Saint, geeft in La Dép. Co-l. van 30 Sept. een overzicht van het terrein, dat de automobile heden ten dage in het Verre Oosten veroverd heeft. Bevat dit voor iedereen interessante mededeelingen, den Nederlander doet het aangenaam aan daarin over de toestanden op Java een bijzonder gunstig oordeel te vinden van een schrijver, die na eigen aanschouwing spreekt.

Laten wij hetgeen hij over onze koloniën zegt, hier 't eerst aan de beurt stellen. In Java neemt de automobile een plaats in, minstens gelijk te stellen met die in de beschaafde landen, welke in dit opzicht 't meest begunstigd zijn. Het net van groote wegen

A. SCHARENBERG,
HOFLEVERANCIER. Tel. interc. 2443.

ORFÈVRERIE CHRISTOFLE
Berndorfer Metallwaren-Fabrik ARTHUR KRUPP,
BERNDORF N.O.
ALPACCA :: ALPACCA ZILBER.
ENGLISH AND AMERICAN PLATE-WARE.

Vernikkelde Huishoudelijke Artikelen
van bekende beste kwaliteit.
LUXE ARTIKELEN :: BYOUTERIEËN.
15, HOOGSTRAAT 15, DEN HAAG.
Specialiteit in Electriche Verwarmingsapparaten.
HET BESTE SYSTEEM EN DE BESTE KWALITEIT.

PIERRE SCHREINER
ZOUTMANSTRAAT 18-20-22-45
DEN HAAG

Bedden- en Meubelmagazijnen
BEHANGERIJ STOFFEERDERIJ

W. POPPINK, Telefoon No. 4485.
PRINS HENDRIKSTRAAT
141-143 Den Haag.

Geheel gepantserde Hutfokkers. Voor het bagageruim, 100 cM. lang, 50 cM. breed, 50 cM. hoog, m. bak f 10.50. Voor de hut 100 cM. lang, 50 cM. breed, 36 cM. hoog, met bak f 9.— Voor de hutten der nieuwe booten 100 cM. lang, 50 cM. br., 40 cM. hoog m. bak f 9.50.

N.V. BERLITZ-SCHOOL M^o.
welbekend bij allen die met verlof in Nederland vertoeven.
Noordelnde alleen 42^b, boven Maison KRUL.
Telefoon 6318.

TALen: DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCHE, ITALIAANSCH, SPAANSCH ENZ.
door ontwikkelde leeraren, uit de desbetreffende landen, die eene zuivere uitspraak vrij van dialect bezitten.
Om telourstellingen te voorkomén, lette men vooral op het juiste adres **Noordelnde 42b, boven maison Krul.**
AMSTERDAM - Keizersgracht 300.

VERKOOPHUIS
GROOT HERTOGINNELAAN 103
VALERIUSSTRAAT DEN HAAG
— Tramhalte lijn 3 —

Eenig adres voor hen die zich goed en voordelig van nieuwe of TWEDEHANDS MEUBELen willen voorzien.
DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND
van 10—4 uur.

VACANT

HUPFELD'S FILIAAL
DIRECTIE:
DUWAER & NAESSENS
PIANO-, PHONOLA- en MUZIEKHANDEL
IS GEVESTIGD:
's-GRAVENHAGE AMSTERDAM
Kneuterdijk/Heulstraat, Stadhouderskade, 19,
Tel. No. 27. Tel. No. 4698.

is even uitgestrekt als in goed voorziene Europeesche landen. De schr. constateert met voldoening, dat de Fransche merken de eerste plaats innemen. Overal zijn huurauto's te krijgen.

Rondet-Saint verwondert er zich over, dat het nautische automobielisme slechts zeldzame toepassing gevonden heeft.

In geheel t'Z.-O. van Azië ziet de schrijver een groote toekomst voor dit moderne vervoermiddel te water, Indochina inbegrepen. Vooral het vervoer van alles, wat aan de petroleum-nijverheid verbonden is, wettigt die verwachting. Sumatra wordt door Nederlandsche en Amerik. maatschappijen geëxploiteerd. Borneo belooft ook veel.

De talrijke en rijke bevolking van Singapore zou reeds 3000 auto's in gebruik hebben. In de mooie lanen van de groote stad, op de wegen van het eiland, waarop zij aangelegd is, krioelt het er van. 's Avonds behoort t' voor de rijke Chineezers tot den goeden toon, naar de laatste mode gekleed, zij t' in overdaad van opvallend kleurrijke stoffen, rond te tuffen.

De wegen van t'Maleische schiereiland worden geleidelijk verbeterd, en de uitbreiding van t'auto-gebruik regelt zich daarnaar. Zoo vond de schr. in Malakka al een standplaats voor huurautomobielen. De chauffeurs waren Maleiers of Chineezers. De Engelsche merken hebben de overhand, maar ook Fransche komen veel voor.

Ook hier miste hij, tot zijn verbazing, het automobielverkeer te water.

Al zijn de vorderingen in Indochina niet gelijk te stellen met die in Java en Singapore, toch zijn zij van niet te miskennen beteekenis. Voor Saigon alleen wordt t'aantal auto's op 300 geschat. Cochinchina en Cambodja zullen er zeker in toemende mate gebruik van maken. Vooreerst toch is deze industrie een echt Fransche en zal de nijverheid van t'moederland alles beproeven om er een afzetgebied te vinden. Vervolgens wordt daar ginds goed geld verdiend, vooral door Chineezers, die verzet zijn op dit gemakkelijke vervoermiddel. De goede wegen zijn er talrijk en loopen door prachtige streken; t'net wordt geregeld nog uitgebreid. De schr. maakt melding van verschillende openbare automobieldiensten, die Zuid-China reeds transversaal doorkruisen.

Aardig vertelt Rondet-Saint over Saigon, de parel van t'Oosten. De oude wandelrit naar de Tour de l'inspection is uit de mode geraakt, met de auto was de tocht in een oogenblik volbracht. Tegenwoordig wil men verder. Men maakt veel toilet in Saigon en men gaat veel uit. 's Avonds, na een diner, of na afloop van den schouwburg, gaat men, de heeren meest in smoking, de dames in avondtoilet, een tweetal uren per auto door de velden ijlen, onder den bevoorrenden hemel, vol sterren, in de heerlijke kilheid der Oostersche nachten. Verrukkelijk.....

Annam heeft veel minder goede wegen. Toch zijn er in Hué eenige auto's.

In Tonkin is de slechte toestand der wegen een beletsel voor t'gebruik, al worden enkele in Hanoi en Haiphong gevonden. Tusschen deze plaats en de badplaats Dosun (30 K.M.) bestaat zelfs een openbare autodienst.

Hongkong kan, wat de wegen betreft, de vergelijking met de best voorziene kolonie doorstaan, maar de omvang van t'eiland, die maar 50 K.M. bedraagt, doet geen druk gebruik van het auto-voertuig verwachten. Hoewel Shanghai geen eiland is, geldt er toch ongeveer hetzelfde, daar de vrijheid van bewegen stuit op de grenzen van de Fr. en internationale concessies.

De Japansche wegen zijn te smal, maken te veel bochten en zijn meerendeels overigens ook te slecht aangelegd om een ruim automobielgebruik toe te laten. De wegenverbetering behoort niet tot die zaken, waarin Japan met reuzenschreden is vooruitgegaan.

Uit dit overzicht ziet men, dat het Verre Oosten geenszins op gelijke hoogte als Java is, terwijl de raad, om aan het waterautomobielisme meer aandacht te schenken, voor onze koloniën zeker ten volle overweging waard is.

INGEZONDEN.

L. S.

De redactie van „Orang Peladang”, orgaan voor leerlingen en oud-leerlingen der Middelbare Koloniale Landbouwschool, en hare vereenigingen: Landbouw-Sociëteit „Nji Sri”, en Sportvereeniging „Kalongs”, is van meening, dat de vorige door haar verzonden circulaire geen ruchtbaarheid genoeg gegeven heeft aan het, daarin door de redactie omschreven plan. Daarom heeft zij thans de eer, U deze tweede circulaire te doen toekomen, waarin nevens den hoofdinhoud der vorige circulaire, ook de laatste resultaten van het werk der redactie vermeld staan.

Met de oprichting van bovengenoemd orgaan beoogt de redactie, naast een meerdere toenadering tusschen leerlingen en oud-leerlingen, ook het op de hoogte stellen der tegenwoordige leerlingen van Indische toestanden en gewoonten, kortom van alles wat voor hen, met het oog op hun toekomstige loopbaan, van belang kan zijn. De redactie zal trachten zich in verbinding te stellen met andere,

in Indië werkzame, vereenigingen, welke zich ten doel stellen den landbouw te behartigen.

Om tot dit alles te geraken, heeft de redactie zich in de eerste plaats gewend tot H.H. Leeraren der M. K. L. S., welke bijna allen bereid waren, door inzending van bijdragen, haar plan te steunen.

Hierna heeft de redactie zich gewend tot een aantal andere personen, onder wie in de eerste plaats den Oud-Gouverneur-Generaal van Ned-Indië, Z.Ex. J. B. van Heutsz, bij welke gelegenheid Z.Ex. heeft verklaard zeer met haar plan ingenomen te zijn.

De heeren P. H. van Groningen en J. H. Marinus, leden van de Commissie van Toezicht, en de heer L. C. Westenenk, Ass.-Resident, met verlof, hebben zich bereid verklaard, de redactie met raad en daad bij te staan.

De redactie tracht nog steeds het aantal belangstellenden en medewerkers uit te breiden, en hoopt zoodoende het orgaan ook voor niet-leerlingen en oud-leerlingen van belang te doen zijn.

In een vergadering met het bestuur der Landbouw-Sociëteit „Nji Sri” is de redactie met genoemd bestuur overeengekomen, een zekere ruimte in het orgaan af te staan voor de maandelijksche berichten en mededeelingen van genoemde vereeniging.

Uit bovenstaande blijkt voldoende, dat het plan levensvatbaarheid heeft, wanneer tenminste voldoende belangstellenden gevonden worden, welke het plan willen steunen door het nemen van een abonnement.

De abonnementsprijs bedraagt f2.50, franco per post f3.— per jaar; voor buitenland en koloniën f3.50 per jaar.

De redactie verbindt zich tot het publiceeren van de balans van het orgaan, aan het einde van elk jaar. Eventueel batige saldo's komen het orgaan ten goede.

Zeer gaarne ziet de redactie Uwe intekening tegemoet aan het Bureau van Administratie, Nieuwstraat 12, Deventer, opdat zij het eerste nummer kan toezenden.

Hoogachtend,

De Redactie:
G. DE KUP Jr.
SOETAN M. LATIF.
A. REBEL.
C. J. VAN WAGENINGE.

O.- en W.-Ind. Literatuur-Overzicht.

Aanteekeningen Begrooting van Ned.-Indië.

Het eerste gedeelte der periodieke publicatie der Vereeniging „Moederland en Koloniën”, kort voor de behandeling door de Staten-Generaal van de Indische begrooting, is verschenen. Dit gedeelte der bundel „Aanteekeningen op de begrooting van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1914”, bevat de volgende bijdragen: Algemeene opmerkingen, door J. E. de Meijer. — Justitie (Afdeling II), door Mr. R. Tj. Mess. — Financiën (Afdeling III), door A. M. Wessels. — Zending (Afdeling V), door Mr. J. H. Abendanon. — Inlandsch onderwijs (Afdeling V, onderafd. 110 e.v.), door Sri Ingat. — Landbouw, Nijverheid en Handel (Afdeling VI), door T. J. Bezemer. — Oorlog (Afdeling IX), door B. M. Goslings. — Marine (Afdeling X), door J. P. van Rossum. — Europeesch onderwijs (Afd. V, onderafd. 100-114), door Th. G. G. Valette.

Wij hopen later gelegenheid te hebben op een ander terug te komen.

De Indische Gids.

De October-af. opent met eene beschouwing van „een belangstellende” over de verlenging van het Paketvaart-contract in 1915. Met tal van argumenten tracht schrijver aan te toonen, dat op geen enkelen grond voortzetting van het contract voor het gouvernement noodzakelijk kan genoemd worden.

De heer M. L. M. van der Linden artikel over het Inlandsch recht. Zijn betoog moet wel koren op den molen zijn van de voorstanders van het adatrecht der inlanders. Men verneme wat schr. zegt aan het slot.

„Het ontvouwde komt mij voor voldoende te zijn om te doen zien, dat de adat het geheele privaatrecht, voor zooverre de Inlanders dit kennen en noodig hebben, afdoende heeft geregeld, en daarom geen reden bestaat om hun een ander en vreemd recht op te dringen, wat altijd gevaarlijk is, vooral in deze dagen, nu er eene beroering onder de Inlanders heerscht, gegrond op economische wanverhouding en aangewakkerd door leiders, voor wie bevattingvermogen het doel, richting en streven der zooveel gesmaalde Sarikat Islam een gesloten boek is, een onafzienbare ramp zou kunnen worden, want de Inlander is met hart en ziel zijn adat, zijn recht toegedaan, en zal zich die niet goedschiks laten ontzutselen.

De adat moet echter worden gekend, niet alleen door de rechters, die over de bevolking worden gesteld, maar ook door allen, die met de Inlanders in transactiën treden en daarom is het noodig, dat, hoe eer hoe beter, scholen worden opgericht, waarin het adatrecht wordt onderwezen, wat thans meer dan ooit, een eisch van goed bestuur moet genoemd worden.”

Een volgend opstel, ondertekend D. A. H., han-

Brackel & Broermann
DEN HAAG { Hoogstraat 37a, 39.
Lange Poten 43.
ROTTERDAM - Hoofdsteeg 34.
Uitrustingen voor INDIË en AFRIKA.

N. LOEB, Noordeinde 109.
Kleding en Meubilerie op termijnbetaling.

20 gulden, per maand 2 Gld.
40 " " " 4 "
60 " " " 5 "

Vestigt U in NIJMEGEN!

Voor inlichtingen wende men zich aan het SECRETARIAAT van

NIJMEGEN VOORUIT!

M. CROMMELIN, Voorzitter.
ALOYS B. JANSEN, Secretaris.

C. HOYNG,

SPUISTRAAT 20/22 - DEN HAAG.
Amsterdam - Utrecht.

Onze geïllustreerde catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.

Tafelserviezen - Glaswerk - Lepels
Vorken - Messen - Gasolinelampen.
PRIJSCOURANT GRATIS.

P. B. VAN MOORSEL & Co.

KERKPLEIN 11-12 TORENSTRAAT 5-6
MAAKT HET HOOFDPOSTKANTOOR DEN HAAG
TELEFOON N°. 2898

GOEDKOOPT ADRES VOOR HET GEHEEL OF GEDEELTELINGE INSTALLEN VAN WONINGEN

AMERIKAANSCH

Tandheelkundige Inrichting

Dir. H. W. VALKENAAR, Amerik. Mec. Dentist.

GEVESTIGD:

's-GRAVENHAGE, Wagenstraat 19,
naast de Firma Pander.

VACANT

Alleen-verkoop

„The Kingal Shoe”

C. M. DE GRAAFF

Piet Heinstraat 86

Tel. 4263 Haag

delt over de dienaren der Engelsche Oost-Indische Compagnie, die den 2en Augustus 1858 ophield te bestaan. Schrijver stelt in het licht, dat de Engelschen in Indië in die tijden in het algemeen zedelijk verre achter stonden bij hun tijdgenooten in Engeland; precies dus, wat van onze compagnies-dienaren altijd wordt beweerd.

Een andere historische bijdrage is van den heer S. Kalf en getiteld: Officieele feestdagen in Indië. De heer Kalf spreidt in dit opstel weder een groote belezenheid ten toon, blijkende ook uit de vele citaten.

Het tweede verslag van den dienst der arbeidsinspectie en koeliewerving in Nederlandsch-Indië wordt vervolgens door den heer J. E. de Meijer aan eene uitvoerige bespreking onderworpen, waarmede de rij der zgn. hoofd artikelen wordt besloten.

De overige inhoud bestaat uit de gewone maandelijksche rubrieken Varia. — Maandelijksche revue van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen, door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

Pepercultuur in Atjeh.

Bij de Atjeh-drukkerij en boekhandel te Koeta Radja verscheen van de hand van den heer J. H. Heijl, ambtenaar bij het Departement van Landbouw, een geschrift getiteld: De pepercultuur in Atjeh en Onderhoorigheden. Het werk, dat wij in dank ontvingen, bevat in de eerste plaats eenige historische aantekeningen omtrent den peperhandel vóór het uitbreken van den Atjeh-oorlog. Die peperhandel en -cultuur, welke vroeger het Atjehsche rijk zulke schatten opleverde, ging ten gevolge van den langdurigen oorlog sterk achteruit, maar toen onder het bestuur van Generaal Van Heutsz de Atjeh-oorlog in een phase kwam, waarin het einde er van niet langer als een utopie beschouwd mocht worden, werden tal van pogingen aangewend om ze uit haar verval op te heffen. Erkend moet echter worden, dat de steeds verminderende marktwaarde van de peper eveneens van grooten invloed is geweest op den achteruitgang van die eens zoo bloeiende cultuur.

Al is de peperhandel slechts een flauwe schaduw van hetgen hij vroeger was, toch is Atjeh nog steeds een van de voornaamste peperproducenten; in 1911 bedroeg de uitvoer bijv. 4,514,461 K.G. Wegens groote schommelingen in de prijzen op de pepermarkt, moet men zeer voorzichtig zijn bij het nemen van maatregelen tot bevordering der cultuur en dat zij een gewenschte volkscultuur is, mag geenszins beweerd worden. Eerst wanneer het bestraffen op rationeeler grondslag kan worden gedreven, d. w. z. rustend op een gezond stelsel van creditverschaffing, zal zij een blijvend gunstigen invloed op de volkswelvaart kunnen uitoefenen.

Tropisch Nederland.

No. 9 van den 1en jaargang opent met een hartelijk woord, gericht tot den aftredenden voorzitter der groep Ned.-Indië van het Algemeen Nederlandsch Verbond, den heer Steinmetz, die zijn functie van 1904 tot heden heeft bekleed.

Van de overige vele kleine bijdragen, waaruit dit nummer overigens bestaat, zij nog genoemd die van „v. E.“; de strekking dezer bijdrage blijkt uit den eersten zin: „Waar binnenkort de afdeling B van het Gymnasium Willem III tot het verleden zal behooren en daarmee zal zijn verdwenen de eenige gelegenheid in Indië om te worden opgeleid voor bestuursambtenaar, lijkt het mij niet onwaardig een kort overzicht te geven van de wijze, waarop in deze landen de jongelieden werden opgeleid tot dit ambt.

Dan nog een stukje van „Nederlander“, die, op zijn flater tegenover de werkzaamheden der vereeniging „Oost en West“ opmerkzaam gemaakt zijnde, constateert, dat die vereeniging meer werk heeft verricht dan hij meende. Het doet hem genoegen dit te kunnen vaststellen, al handhaaft hij de strekking van zijn artikel in het vorige nummer van „Tropisch Nederland“.

Vragen van den Dag.

In de October-aflevering van de Vragen van den Dag schrijft de heer R. Brandes de Roos een zeer lezenswaard artikel over cocospalmen en hun voortbrengselen (coprah, vezelstoffen, enz.). Het houdt een aansporing in om de particuliere nijverheid meer dan tot heden er toe te brengen zich toe te leggen op den aanplant in Ned.-Indië van die nuttige palmsoort. De cocoscultuur begint de aandacht te trekken van financieele kringen, die lang daarvoor te weinig belangstelling toonden en alleen aan andere cultures, vooral rubber, dachten, zegt schr. Het is evenwel gebleken, dat de cocoscultuur op onderscheidene cultures voor heeft, zelfs op de rubber; dat het hoofdproduct, de olie, een algemeen consumptie-artikel is, met schier onbegrensd afzetgebied, en bovendien dat de productie geen gelijken tred houdt met de vraag.

Irrigatie.

De intrede van prof. C. W. Weijs, waarvan in het vorig overzicht melding werd gemaakt, is ook in extenso opgenomen in de Ingenieur van 4 dezer. De titel luidt: Scheis van de ontwikkeling van technische bemoeienis met irrigatie in Indië.

De Tropische Natuur.

No. 9 van den 2en jaargang van „De Tropische Natuur“ bevat enkele bijdragen, die aandacht verdienen, als Sawahplanten, door B. (vervolg). — Javaansche aquarium-visschen, door J. Sybrandi. — Bodembacteriën en stikstofvoeding van hoogere planten. — Tropische grotten. Enz.

Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van N.-Indië.

Van de door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië uitgegeven „Bijdragen“ verscheen een nieuwe aflevering (de vierde van deel 68). Van den inhoud kunnen wij thans slechts de titels vermelden.

Hoe men vóór het cultuurstelsel opnam het consigneren naar Nederland van de gouvernementen-producten, door P. H. van der Kemp. — De vischvangst bij de Dajaks van Tajan en Landak (Borneo), door M. C. Schadee. — Manjuvajra? (met plaat), door Dr. N. J. Krom. — Het Saoc'sche doodenoffer en de maskerade (met afbeeldingen), door J. Forigens. — Bijdrage tot de kennis der Rottineesche tongvallen, door Prof. Dr. J. C. G. Jonker.

Overigens bevat deze aflevering notulen der bestuurs- en algemeene vergaderingen van het Instituut, van Februari—Mei 1913.

Stoomvaartverbinding tusschen Aus'tralië en Ned.-Indië.

In de Korte Berichten, verschijnende te Buitenzorg, wordt het volgende medegedeeld:

De Melbourne Age van 26 Juli j.l. bevat een bericht, waarin medegedeeld wordt, dat de Deutsch-Australische Dampschiff Gesellschaft, in verband met de uitbreiding van het handelsverkeer tusschen Australië en Europa, besloten heeft, haren stoomvaartdienst tusschen Hamburg en Melbourne, via Antwerpen, Lissabon en Zuid-Afrika uit te breiden. Insteede van 2 zullen voortaan maandelijks 3 stoomschepen afvaren. Hiervoor is aan deze lijn het S. S. Lüneberg toegevoegd.

De schepen D. A. D. G. zullen ook geregeld Makassar en Java aandoen.

De Lüneberg zou 23 Augustus uit Melbourne vertrekken, met bestemming voor Java.

Weekblad voor Indië.

Met betrekking op Indië bevat No. 20 van het Weekblad de volgende bijdragen: Jhr. Mr. A. C. D. de Graeff (met portret), door M. van Geuns. — De tentoonstelling „De Vrouw“, 1813—1913 (vervolg), door Mr. J. F. Dijkstra (met ill.). — Een drijvend droogdok voor Soerabaja (met afb.), door B. v. K. — Militaire schetsen uit Boni. V. Van een Boegineesche hertenjacht, een vorstelijk geschenk en een feestmaal.

Verder brengt dit Nr. een waardeerende bespreking van Dr. D. F. Scheurleer's Onze mannen ter zee in dicht en beeld, door Ganesa, die er ons een verwijt van maakt, dat wij van zijne aankondiging van deel I van dat werk (in Weekbl. voor Indië, een der nummers van Dec. 1912) geen melding hebben gemaakt. 't Spijt ons geweldig, dat we niet vollediger kunnen zijn in deze rubriek, maar we moeten wekeren met de kleine, ons toegestane plaatsruimte, en kunnen daardoor lang niet alles vermelden, wat toch werkelijk aandacht verdient. Wij verzekeren Ganesa dat van opzet geen sprake is.

De Indische Mercurus.

Inhoud van No. 39: Nieuwste suikerwetgeving in het Gemeenebest van Australië, door H. C. Prinzen Geerligts. — Over het plotseling afsterven van cacao-boomen, door J. G. van der Held. — Het 11e Internationale congres voor pharmacie, door Dr. J. Dekker. — De audientie te Batavia op Koninginnedag. — Soekaboemische Landbouwvereniging. — De economische toestand der Gefedereerde Maleische Staten. — In- en uitvoer van en op Java en Madoera. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige vaste wekelijksche rubrieken.

Ten slotte nog enkele titels: Jhr. W. H. W. de Kock: Waarom de Max Havelaar geschreven werd (Tijdspejel October 1913).

Beschouwingen over het rapport omtrent het Marine-Etablissement te Soerabaja van den Marine-Ingenieur Penning (Marineblad, 1 Oct. 1913). Das Haaropfer in Zentral-Java, von E. Jacobson. — Dritte Serie Dajakischer Zeichnungen, von L. S. A. M. von Römer (Internationalen Archiv für Ethnographie, Band XXI, Heft VI).

Leeszaal HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West“, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, Onze West, De Surinamer Courant, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bat. Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften, en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

FABRIEKSDÉPOT VAN TWENTSCHE LINNENGOEDEREN
„DE WITTE BAZAR“
 Prinsenstr. 19-21, DEN HAAG
 TELEFOON 5141
 GOEDKOOPST ADRES VOOR
UITZETTEN EN
INDISCHE UITRUSTINGEN
 VOOR DAMES EN HEEREN.
 Tevredenheidsbetuigingen van honderden Indische families voor belangstellenden ter inzage.
 GEVESTIGD SEDERT 1885.

MAISON-DROUOT
 WESSER & Co.
 LANGE HOUTSTRAAT 7 DEN HAAG
 INRICHTING TOT COMPLETE MEUBILEERING
 BEHANGERIJ :: STOFFEERDERIJ
 EIGEN MEUBELFABRIEK :: ANTIQUITEITEN

BURGERS VAN N.-I., WELKE IN NEDERLAND EEN TROPISCHE WARMTE IN HUN WOONHUIS WENSCHEN, SCHAFFEN ZICH AAN DE
HOEK'S GASHAARDEN
 HOOFDKANTOOR: PIET HEINSTRAT 64, DEN HAAG.
 VRAAGT CATALOGUS. :: VRAAGT CATALOGUS.

NEDERLANDSCH-INDISCH Administratiekantoor en Hulpbank 's-GRAVENHAGE - Kortenaerkade 7.
 CREDIET- en BANKZAKEN. ::
 LEVENS- en BRAND-VERZEKERINGEN. ::
 ADMINISTRATIËN. ::

WISBRUN & LIFFMANN.
 VRENESTRAT 35-37. Tel. 2503. DEN HAAG.
 Dames Modeartikelen.
 Zjden stoffen, Fluweelen, Kantstoffen.
 Alle soorten Garneeringen, enz.
 Balartikelen.

Zuid-Hollandsch Koffiehuis
 GROENMARKT 37 - DEN HAAG
 * CAFÉ RESTAURANT. *
 DINERS van 5—8 uur, vanaf f 1.—, f 1.50 en hooger.
 Grootste Biljartzaal van 's-Gravenhage. — 12 Biljarts.

VACANT

Au Corset Français.
 DEN HAAG PRINSESTRAT 98
 LEIDEN VISCHMARKT 7
 Telefoon 5546. || Telefoon 11.
 = CORSETTEN OP MAAT. =
 W. J. M. FREDERIKS Corsetière.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.
Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, Frederik Hendriklaan 155.

Vier dames voor pianolessen.	Eene dame voor kantoorwerkzaamheden in Indië.
Twee dames voor vioollessen.	Eene dame voor kantoorwerkzaamheden.
Een heer voor muzieklessen.	Twee dames voor lessen in teekenen en schilderen.
Eene dame voor zanglessen.	Een dame voor schrijf- kopiër- en vertaalwerk.
Twee dames voor lessen in de Fransche-, Duitsche- en Engelsche taal.	Zes dames als kinderjuffrouw naar Indië.
Twee dames voor lessen in de Fransche taal.	Een dame voor lessen in machineschrijven, steno-graphie en moderne talen.
Een dame voor lessen in de Engelsche taal.	Twee dames voor het waarnemen der huishouding.
Een Dame om als hoofd eener huishouding op te treden.	Eene dame als modiste, tevens verkoopster naar Indië.
Een dame voor opleiding admissie examen H. B. S. en Gym.	Eene dame voor ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
Eene dame voor lessen aan spraakgebrekkigen.	Een heer voor lessen in de Maleische en Javaansche taal en Indisch Staatsrecht.
Een Dame voor Fransche en Italiaansche conversatielessen.	Een practisch ervaren Boekhouder voor Indië.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in LAAN v. MEERDERVOORT 187 voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belangh. worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	} Javaansch. } Maleisch } gediplomeerd.
D. A. P. KOK, Marialaan 162a, Lochem,	
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden,	} Javaansch. } Maleisch. } Madoereesch.
H. TH. KAL, Laan v. Meerdervoort 239, 's-Gravenhage,	
	} Javaansch. } Madoereesch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereen. 1911, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over het jaar 1911, enz.

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies
Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. Onze Oost II: Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÛS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao.
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.
Prijs f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. De Vooruitzichten voor den Nederlandschen arts in Nederl.-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Onderstaande APOTHEKERS, leden van het Dep. 's-Gravenhage der Ned. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie, worden aanbevolen voor het gereedmaken van recepten zoowel als voor de levering van Binnen- en Buitenlandsche Geneesmiddelen, Verbandstoffen, Ziekenverplegingsartikelen en Minerale Wateren.

te 's-GRAVENHAGE

M. L. Adama, Bezuidenhout 111.
J. J. C. Bakker, Javastraat 29.
F. L. W. en E. v. Beest, Huygensplein 3.
N. W. Bennema, Fred. Hendrikplein 32.
C. J. Brandts, Laan Copes v. Cattenburch 90.
M. Bruins, Van Swietenstraat 131.
C. P. v. d. Bijlaardt, Grootte Markt 22.
J. Damen, Weimarstraat 20.
Duin-Apotheek, Leuvensestraat 35.
Mej. S. Faber, Koningsplein 32.
Dr. A. L. C. Furnée, Tasmanstraat 194.
C. A. van Greuningen, Statenlaan 40.
J. E. v. d. Harst, Aert v. d. Goesstraat 29.
A. J. A. Herens, Boekhorststraat 19.
J. J. Hofman, Schenkweg 4.
K. Holm, Vaillantlaan 157.
A. J. van Huffel Jr., de Riemerstraat 154.
J. F. J. Hupperetz, Regentesselaan 270.
C. de Jong, te v. d. Boschstraat 45.
Ph. Luyckx, Westeinde 341.
Firma Mouton, Javastraat 29.
Mej. C. Offerhaus, Groot Hertoginnelaan 154.
J. van der Schalk, Oranjeplein 24.
J. J. Schoevers, Noordeinde 122a.
Dr. W. v. d. Slooten, Koningin Emmakade 109.
M. P. Spillenaar Bilgen, Stadhouderslaan 7.
E. Sybolts, Rloovstraat 48.
J. A. v. Tooren, Regentesselaan 105.
W. D. Valkis, Zoutmanstraat 55.
C. Th. Voorhoeve, Frederik Hendriklaan 72.
G. H. v. d. Wal, Dennenweg 1.
H. J. de Zaayer, Anna Paulownastraat 51.

te SCHEVENINGEN:

J. v. Buuren, Kanaalweg 53.
M. den Heijer, Keizerstraat 167.
J. A. Speltie, Havenkade 3.

te RIJSWIJK:

B. F. Jansonijs, Heerenweg 28.

te VOORBURG:

J. A. Spruyt, Heerenstraat.

te DELFT:

H. Blom, Binnenwatersloot.
J. A. Filedt Kok, Oude Delft.
S. J. Fischer, Grootte Markt.
A. Nijdam, Burgwal.
A. L. Oversluys.
C. M. J. A. Straman, Wijnhaven.
W. P. de Vries, Oude Delft.

te SLIEDRECHT:

I. J. van den Berg.

te WOERDEN:

W. G. Haye.

te MIDDELHARNIS:

A. Teepe.

VACANT

Marque Déposée „Au-Condor”
LA HAYE — PAYS BAS — PLEIN 8

FRED. MOMMAERTS-DEGELLER
Tabacs Cigares et Cigarettes de toute 1re qualité
EXPORTATION IMPORTATION
EMBALLAGE SPÉCIAL POUR LES INDES

NEDERLANDSCHE VEGETARIERSBOND.

Secretariaat: Wilhelminastraat 105, Den Haag.

Administratie: Koepoortsweg 107, Hoorn.

Vegetarisch Bureau en Brochurehandel: FELIX ORTT, Soest, waar alle inlichtingen over Vegetarisme, den Bond en zijn streven gaarne worden verstrekt en alle drukwerken te verkrijgen zijn.

LIJSTEN VAN BOEKEN GRATIS.

Leest het maandelijksch orgaan „VEGETARISCHE BODE” onder redactie van FELIX ORTT; abonnementsprijs f 2.— p. jaar.
F. ORTT. Bekroond Propagandageschrift, 5 cents; Brieven over gezondheid, 10 cents; Het vegetarisme bezien van de economische en de ethische zijde, 5 cents; Drankzucht en hoe die tegen te gaan, 10 cents. — LEO TOLSTOY. De eerste stap, 10 cts. — Kookboek van Mevr. VALK, f 1.25.

M. VISSER v/h. A. J. RODBARD

Spuistraat 69 - 's-HAGE

Telefoon 5470.

FABRIEK EN MAGAZIJN VAN GOUDEN-
ZILVEREN EN DIAMANTWERKEN.
REPARATIE-INRICHTING.

„BOEATAN”

Magazijn van Indische Kunstnijverheid

Heulstraat, Den Haag

Zie Etalage — Zie Etalage

Leverancier
van H.M. de
Koningin

MAISON DE BONNETERIE.

== DEN HAAG == == AMSTERDAM ==
Buitenhof - Groenmarkt. Kalverstraat - Rokin.

GROOTST GESORTEERDE MAGAZIJNEN van
ELEGANTE DAMES- en KINDERCONFECTIE.

N.V. DE HAAN's Bioscope-Theaters
„OLYMPIA-THEATER”
ELITE BIOSCOPE
PRINS HENDRIKPLEIN 3 - Telefoon 6295

ELKE WEEK

SCHITTEREND AFWISSELEND PROGRAMMA

Woensdag, Zaterdag en Zondag MATINÉE.

ENTREE: 50 en 25 Cent voor de MATINÉE'S, f1.—, f0.75, f0.50 en f0.30 voor de
AVOND-VOORSTELLINGEN.

Vestigt U in ARNHEM of OMSTREKEN

VELP - STEEG - ELLEGOM - DIEREN - OOSTERBEEK - HEELSUM - RENKUM

Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V.V.'s.

VAN SEVENTER & PALUDANUS
Vlamingstraat 21,
DEN HAAG - Teleph. 4214.

Eerste klasse en toch het
goedkoopst adres voor
Heerenkleding naar maat.
SPECIAAL ADRES voor Ultrustinges.

VRAAGT

Krul's

HOPJES.

VRAAGT

Krul's

CHOCOLADE.

VRAAGT

Krul's

BONBONS.

Brengt een bezoek aan **BOEATAN**
Magazijnen van **INDISCHE KUNSTNIJVERHEID**

JAEGER

is voor ons klimaat de
BESTE ONDERKLEEDING.

L. VAN DER VIJVER,
Korte Houtstraat 14c

en

SPINOZASTRAAT 95, b/h. Oranjeplein.

GROOTE KEUZE in:

NORMAAL WOLLEN en

HALF WOLLEN ONDERGOEDEREN.

half wol f 0.65
heel wol f 1.20

half wol f 0.75
heel wol f 1.35

half wol f 1.35
heel wol f 2.40

half wol f 1.35
heel wol f 2.40

half wol f 1.35
heel wol f 2.40

half wol f 1.35
heel wol f 2.40

Goederen worden op
zicht gezonden.

Tel. No. 2318.

Indisch Restaurant

Vereeniging „OOST EN WEST”
LAAN v. MEERDERVOORT 187
Telefoon 2655.

INDISCHE KOKKIE

GROOTE VERScheidenHEID VAN
OOSTERSCHE GERECHTEN.

ZORZAME EN ZINDELIJKE BEREIDING VERZEKERD,
BILLIJK TARIEF.

TJOBALAH SATOE KALI,
TEMTOENANTI DATANG KEMBALI

Diners vanaf f 1.75.

Plat du Jour à f 1.25.

Uitzending van allerlei Schotels
en Gebakken met verhooging van
: : bezorgloon. : :

VACANT

VACANT

GROBBE = COMESTIBLES.

Bankastraat - Fr. Hendriklaan - Theresiastraat.

VACANT

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven.

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereen.

„Oost en West”: f.....

NAAM:

WOONPLAATS:

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West”, Heul-
straat 17, Den Haag.

VACANT

A. A. BOLT = CONFISEUR
PATISSIER

HOFLEVERANCIER.

BANKASTRAAT 4c, 4d, 4e, 4f -- 's-GRAVENHAGE.

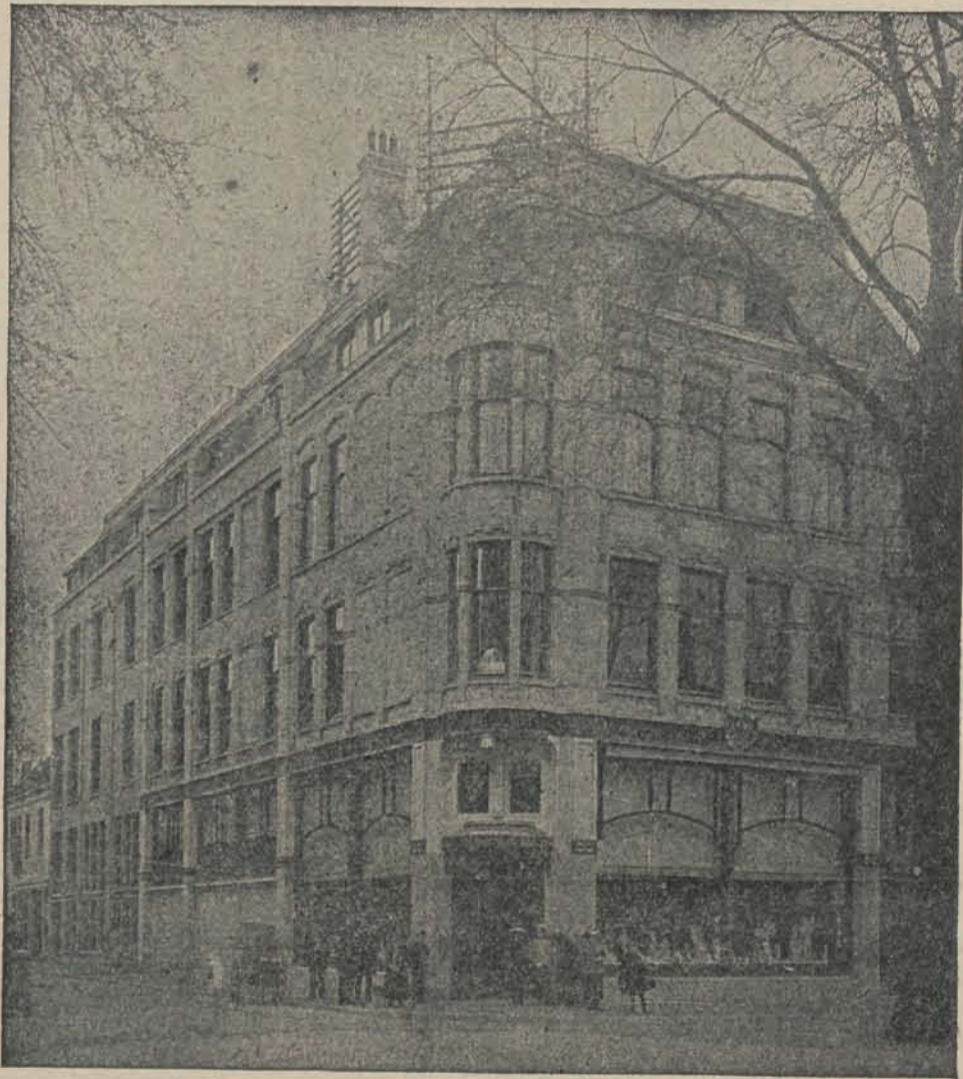
ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.

— Ook verkrijgbaar in „BOEATAN”, Heulstraat 19. —

VACANT

VACANT

VACANT

Fournisseurs
de S. M. la Reine.Fournisseurs
de S. M. la Reine Mère.

Specialité de SOIERIES.

Lainages, Cotons,
Dentelles.ROBES MI-CONFECTIONNÉES,
Dentelles de Bruxelles Véritables.

Téléphone 2155.

Maison de Nouveautés

*Compagnie**Lyonnaise*

9 Kneuterdijk

LA HAYE.

GENEALOGISCH-HERALDISCH BUREAU CARL KÖFFLER

's-GRAVENHAGE OBRECHTSTRAAT 181.

Belast zich met:

- 1e. het verstrekken van inlichtingen op het gebied van geslachts-, wapen- en zegelkunde in den uitgebreidsten zin;
- 2e. het nasporen van familiebetrekkingen, zoowel binnen- als buitenslands;
- 3e. het opsporen van familiewapens en zegels;
- 4e. het samenstellen van zoo volledig mogelijke geslachtsregisters en het opmaken van kwartierstaten onder overlegging der authentieke bewijsstukken;
- 5e. het bijeenbrengen der benodigde wettelijke stukken ter eventueele erkenning, inlijving, of verheffing in den Nederlandschen Adelstand, alsook tot het officieel verkrijgen van naamsverandering;
- 6e. het oplossen van onbekende wapens;
- 7e. het teekenen en schilderen van hoofd-, alliantie- en kwartierwapens, zoowel op papier als perkaement, paneel, enz.
- 8e. het ontwerpen en leveren van ex-libris.

Redactie en Administratie van „Het Zoeklicht
voor Genealogie en Heraldiek”.